

**MEMO-
RANDUM
2009**

ABVV-FGTB
Brussel-Bruxelles

VOORWOORD

Eind vorig jaar ontvouwd de werkgevers van Brussel, Vlaanderen, Wallonië en... België hun **gezamenlijke plannen voor Brussel**. Die ambitie van de werkgevers om in het hele land de handen in elkaar te slaan rond een ontwikkelingsproject voor onze hoofdstad – waarmee ze meteen ook de hoofdrol van de metropool in de economische en sociale bloei van de *drie* gewesten erkennen – zou in deze onzekere tijden een heuglijk feit moeten zijn.

En er vallen inderdaad enkele positieve punten aan te stippen:

- de bereidheid van de werkgevers om een “interregionaal economisch platform” op te zetten voor de Brusselse grootstad;
- de aandacht voor investeringen in onderwijs, mobiliteit en levenskwaliteit
- de ambitie om Brussel tot het economische hart van Europa te maken
- de plannen om in de hoofdstad ‘niches’ in uitbreidende wereldmarkten te ontwikkelen
- de zorg voor een duurzamer energieverbruik.

Maar, zoals te verwachten viel, is het draaiboek van de werkgevers **voornamelijk** op de internationale uitstraling van Brussel gericht en dus op een aantrekkelijker imago van de hoofdstad in het buitenland. Toegegeven, in dat draaiboek vinden we belangrijke krachtlijnen terug van het *Contract voor de Economie en de Tewerkstelling* en het *Plan voor de Internationale Ontwikkeling* waar het ABVV zich achter kon scharen. Het sociale luik in beide teksten wordt hier evenwel ... volledig genegeerd!

Op het operationele vlak benadrukken de werkgevers vooral hun ambitie om de stad “aantrekkelijker te maken voor talenten” die ze willen verleiden met:

- belastingverlagingen
- nieuwe, prestigieuze infrastructuur
- “high end” diensten in heel uiteenlopende domeinen (handel, cultuur, vrije tijd en zelfs gezondheid en onderwijs...).

Naar hun mening is dat dé manier om de werkloosheid in Brussel op te lossen en de laaggeschoolde Brusselaars aan het werk te zetten...

ALGEMEEN KADER

Inleiding	02
Verontrustende stadstransformaties	03
Een troef voor de toekomst	04
Sterke overheidsdiensten	05
De verwoestingen van het kapitalisme	06
De institutionele kwesties	07
De uitdagingen voor het volgend decennium	08

CONCRETE ONTWIKKELINGSMATREGELEN

Ontwikkeling van de stedelijke economie	10
Een steviger onderwijs- en opleidingssysteem	12
De tewerkstelling van jongeren bevorderen	17
De ontwikkeling van franchisebedrijven in de hand houden	19
Werk-opleidingsreconversiecellen oprichten	20
Onthaal van nieuwe werknemers	21
Combinatie werkgelegenheid-milieuzorg	22
De mobiliteit verbeteren	23
Matiging van de huurprijzen	25
Meer collectieve voorzieningen	27

STADSBEHEER

Het herstel van de rechtstaat	29
Het economische en sociaal overleg	31
Planning van de gewestelijke ontwikkeling	33
Participatie van buitenlandse inwoners	34
Verdediging van de openbare diensten	35

ABVV-Brussel

Zwedenstraat 45
1060 Brussel
T 02 552 03 34
F 02 551 48 82
www.abvvbrussel.be

Deze brochure werd gerealiseerd door de studiedienst van het ABVV-Brussel.

MANNEN/ VROUWEN

In deze brochure hebben de verwijzingen naar personen of functies (zoals ‘werknemer’, ‘adviseur’,...) uiteraard betrekking op zowel mannen als vrouwen.

Een dergelijk project impliceert uiteraard toenemende deregulering van de banen in de dienstensector en een grotere druk op de werklozen, die bereid moeten zijn om de flexibiliteitsvoorwaarden van deze nieuwe en veeleisende klanten te aanvaarden. Kortom, een lichtstad, een stad "van deze tijd" die in het backoffice heel wat "mensen zonder talenten" (?) aan het werk zet onder voorwaarden die we ongetwijfeld kunnen samenvatten als... matig positief. Maar er is meer: wie betaalt die fiscale vrijstellingen voor die "talenten" en de geplande prestigieuze investeringen? Iedereen begrijpt al snel dat ons Gewest verplicht zal zijn om het leeuwendeel van die ontwikkelingskosten te verhalen op de minder welgestelden, die daarvoor noodgedwongen hun eigen sociale behoeften moeten opgeven.

De tekst van de werkgevers blijft bijzonder vaag over de onderwijsuitdaging in Brussel en de financiering ervan. Ook over de wooncrisis wordt met geen woord gerept. De uiteenzettingen reiken bovendien geen enkele piste aan voor de "endogene" ontwikkeling van de stad, dat gedeelte van de economische ontwikkeling dat op de behoeften *maar ook op de mogelijkheden* van haar inwoners steunt.

Maandenlang al stelt ABVV-Brussel vast dat de stadseconomie ingrijpende wijzigingen ondergaat, met een grote dienstenmetropool als uiteindelijk doel. Via het "sociaal pact" kon de arbeidswereld lange tijd delen in de economische bloei van ons stadsgewest dankzij de industriële activiteit, de betaalbare woningen en de kwaliteit van de gemeenschapsvoorzieningen. In de nasleep van de desindustrialisatie, met de hoge vlucht die de huurprijzen hebben genomen en de structurele onderfinanciering van de gemeenschapsvoorzieningen, is dat pact nu gedoemd. Ten prooi aan speculatie met zijn rijke grondaanbod, krijgt het Gewest af te rekenen met oprukkende armoede en sociale uitsluiting.

Een wervend sociaal en economisch project is daarom **van vitaal belang**; een project dat op de verworvenheden van het *Contract voor de Economie en de Tewerkstelling* is gebaseerd, een rechtvaardiger verdeling van de gepro-

duceerde rijkdom garandeert en de uitvoering van nieuwe gemeenschappelijke diensten en voorzieningen plant. Ons Gewest verdient betere arbeidsomstandigheden voor de Brusselaars die vandaag steeds meer worden uitgebuit door een diensteneconomie in volle mutatie/expansie. Een verdere deregulering kan het Gewest best missen en het heeft, integendeel, nood aan een sociale omkadering van die nieuwe economie...

Daarom wil het ABVV onderhandelen over een Stedelijk Groeipact. Met deze overeenkomst zouden de drie partijen (werkgevers-vakbonden-regering) knopen moeten doorhakken en een evenwicht moeten zoeken tussen:

- economische groei en betere arbeidsvoorwaarden;
- inspanningen voor de internationale ontwikkeling van Brussel (commerciële ontwikkeling) en de noden die moeten gelenigd worden op vlak van openbare dienstverlening en collectieve voorzieningen (nonprofit-ontwikkeling)
- oplossingen voor de milieuproblemen en de sociale problemen
- institutionele grenzen en de realiteit van de economische bekkens.

Het ABVV ziet vandaag vier concrete speerpunten waar rond gewerkt moet worden:

- versterking van het onderwijs- en opleidingssysteem;
- matiging van de huurprijzen;
- verdediging en promotie van de overheidsdiensten;
- zorgen voor banen voor jongeren.

Om dit te verwezenlijken wil het ABVV met de vertegenwoordigers van de ondernemingen en de overheid een sterke economische en sociale dialoog over de uitdagingen waar ons Stadsgewest mee af te rekenen krijgt.

Philippe VAN MU YLDER,
Algemeen Secretaris

ALGEMEEN KADER

Om de uitdaging van een rechtvaardige en duurzame economische ontwikkeling van het Brusselse Gewest aan te gaan, spant het ABVV zich al vijf jaar in om de stadsproblematiek in ons Gewest volledig in kaart te brengen.

Dat gigantische werk – waarover al meerdere publicaties verschenen – bracht ingrijpende veranderingen aan het licht in het Brusselse economische en sociale weefsel (massale desindustrialisatie, enorme stijging van de werkloosheid – vooral bij jongeren, uitbreiding van de dienstverlening in onderaanneming, toenemende onzekerheid van arbeidsvoorwaarden...) en ook voor de werknemers zelf.

Die verschillende publicaties vormen de leidraden van het politieke en syndicale project dat ABVV-Brussel verdedigt en de komende jaren ook zal blijven verdedigen.

In de aanloop naar de gewestverkiezingen van juni 2009 willen we in dit *Memorandum* een samenvatting van dat politieke en syndicale project geven. Deze publicatie is bestemd voor zowel onze militanten, als voor de formateur van de toekomstige gewestregering en iedereen die met de toekomst van Brussel is begaan!

VERONTRUSTENDE STADSTRANSFORMATIES

Eén feit staat als een paal boven water: Brussel is een bijzonder welvarende stad die een sterke internationale uitstraling geniet, maar een groot deel van haar bevolking ziet die economische ontwikkeling aan zich voorbijgaan.

Met werkloosheid die zo'n 20% van de bevolking treft (en zelfs bijna 35% van de jongeren onder de 25), is de sociaal-economische ontwikkeling in het Brusselse Gewest vooral ongelijk verdeeld. Net die ongelijkheid zet de toekomstige ontwikkelingsvooruitzichten op de helling.

Ooit was Brussel een welvarende stad waar de bevolking steeds uitzicht had op een baan en kon rekenen op huisvestingsfaciliteiten en collectieve diensten en voorzieningen van goede kwaliteit. Historici duiden die periode aan als het naoorlogse "productivistische compromis" dat steden als Brussel de taak toevertrouwde om de massaproductie te organiseren en de nieuwe consumptiegoederen binnen het bereik van de werkende klasse te brengen.

De sociaaleconomische evolutie verstoorde dat wankele evenwicht in de jaren 70-tig en daarmee was de ondergang van het stadspact bezegeld.

Onder de herhaalde aanvallen van het neoliberalisme en de daarmee gepaard gaande veranderingen in het economische model, werd Brussel getroffen door een massale desindustrialisatie. Resultaat: de meeste banen in de industrie verdwenen en moesten plaats ruimen voor werkloosheid, werkonzekerheid en onderaanneming.

Brussel veranderde in een administratieve hoofdstad en een groot zakencentrum: werknemers vinden voornamelijk tewerkstellingsvooruitzichten in de diensteneconomie en de ontelbare activiteiten die noodzakelijk zijn om een grote internationale metropool draaiende te houden (handel, horeca, schoonmaakdiensten, logistiek, bouw en technisch onderhoud van grote kantoorgebouwen, bewakingsdiensten, administratieve diensten, zakentoeerisme, culturele industrie...).

In die context rekent de gewestregering vandaag op de internationale ontwikkeling van Brussel om de groei van het aantal banen in de dienstensector aan te zwengelen en zo de werkloosheid terug te dringen.

De aanwezigheid van talrijke internationale instellingen en ondernemingen, gelokt door de mogelijkheden die de hoofdstad van Europa te bieden heeft, is beslist een unieke troef en buitenkans voor de economische en sociale ontwikkeling van Brussel. **Maar een economisch beleid dat teveel is toegespitst op een verbeterde aantrekkelijkheid van Brussel, zal niet volstaan om de sociale gevolgen van de desindustrialisatie op te lossen.**

De dienstensector in Brussel kent vandaag inderdaad een spectaculaire uitbreiding.

Maar let wel: die ontwikkeling stelt de arbeidswereld tegelijk ook voor een enorme uitdaging. We moeten nauwgezet toezien op de manier waarop die banen ontstaan en evolueren, op de arbeidsomstandigheden en op de organisatievorm van ondernemingen. De eisen van de klanten wegen steeds zwaarder door. Dienstenbedrijven – die "paradoxaal genoeg" voornamelijk arbeiders aan het werk zetten – passen daarom hun organisatie aan, wat een steeds grotere flexibiliteit en beschikbaarheid van hun werknemers vergt.

Een van de markante fenomenen die het ABVV waarnam in deze evolutie is de boom van de "franchisewinkels".

Het fenomeen is algemeen bekend: grote ketens (Carrefour, Delhaize, H&M, Pressshop...) willen hun massahandel verder uitbreiden en openen daarom kleine buurtwinkels overal in de stad. Om zoveel mogelijk winst te pakken, zetten ze kwetsbare werknemers in: voornamelijk jongeren, vrouwen en allochtonen. Voor een groot deel van dat publiek – dat tegen discriminatie op de arbeidsmarkt moet opboksen – zijn die franchisewinkels uiteindelijk een van de zeldzame kansen op een baan.

Dat recente fenomeen¹ is zeer verontrustend, want die structuren stappen meer en meer van hun klassieke ondernemingsvormen af, zodat het steeds moeilijker wordt om te achterhalen wie de echte bazen zijn (wie het kapitaal in handen heeft en dus ook de echte economische macht).

1 Deze buurtwinkels worden opgericht als micro-ondernemingen en hangen via een handelscontract af van een grote internationale groep. Een netwerk van zelfstandigen of managers in loondienst staat op gedecentraliseerde wijze in voor het dagelijkse beheer. Die evolutie reflecteert de nieuwe gedaante die het kapitalisme aanneemt: na de overnamegolf proberen grote economische en/of financiële groepen nu om steeds meer te besparen op de bedrijfskosten (management, HR-beheer en collectieve arbeidsbetrekkingen). De ontwikkeling van deze dienstenactiviteiten en onderaanneming biedt hen de mogelijkheid om een groot aantal bezoldigden voor hun rekening te laten werken in kleine 'autonome' tewerkstellingseenheden.

EEN TROEF VOOR DE TOEKOMST

Nu al is duidelijk dat dit fenomeen niet alleen tot de handelssector beperkt zal blijven. Bijna onopgemerkt verspreidt het zich geleidelijk naar de andere dienstensectoren die eveneens af te rekenen krijgen met prijsoorlogen en de steeds hogere flexibiliteitseisen van hun klanten (schoonmaakdiensten, bewakingsdiensten, bankdiensten, technisch onderhoud van gebouwen, culturele activiteiten...). Anders gezegd: als we niet uitkijken, zullen niet alleen de arbeidsvoorwaarden, maar ook de mogelijkheid van werknemers om ze collectief te verdedigen zwaar onderuit gehaald worden.

Ondanks de migratiestop bij het begin van de crisis in de jaren 1970, bleef en blijft de stadseconomie een beroep doen op buitenlandse arbeidskrachten om verder te groeien. Vandaag doet dat 'overaanbod' aan werkkrachten - een gevolg van eerdere arbeiders-immigratiegolven - alle moeite om zich om te scholen naar de diensteneconomie en krijgt het af te rekenen met discriminatie. Toch belet dat vele bedrijven niet om schaamteloos gebruik te maken van nieuwe, onregelmatige arbeidsvormen, meer bepaald via het spel van de onderaanneming. De 'humanitaire' crisis onder de werknemers zonder papieren is slechts de zichtbare kant van dit fenomeen.

De sterke bevolkingsaan groei in Brussel en de verjonging van haar bevolking zijn in grote mate een gevolg van die migratieinstroom. **Uiteraard kunnen ze een formidabele troef voor de toekomst zijn, op voorwaarde dat de massale werkloosheid onder de jongeren ernstig wordt aangepakt.**

STERKE OVERHEIDSDIENSTEN

In het zog van de vastgoedspeculatie zijn ook de **woningprijzen** in het Brusselse Gewest omhooggeschoten, wat doorweegt op de koopkracht van de gezinnen. Stijgende energieprijzen maken het probleem nog erger, net als... de ondermaatse energieprestaties van de Brusselse bebouwing.

Bij gebrek aan voldoende financiële middelen, konden de collectieve voorzieningen en sociale diensten – die nochtans onmisbaar zijn voor een goede werking van de maatschappij – de verdere uitholling van de sociale ongelijkheden niet tegenhouden. **Ons onderwijs- en opleidingssysteem haalt een dikke onvoldoende** voor zijn opdracht om werknemers en hun kinderen gelijke kansen in de maatschappij te verzekeren. Die tekortkomingen leiden uiteraard tot nog meer sociale onzekerheid voor de werknemers.

Het ABVV is van oordeel dat de overheid de middelen moet krijgen om een billijke herverdeling van de collectieve gewestelijke rijkdom te verzekeren voor iedereen... en om het respect van de rechtsstaat te garanderen. De structurele desinvestering in de overheidsdiensten (zowel in hun controleopdrachten als in hun dienstverlening van algemeen nut) werkt de alarmerende deregulering van de stadseconomie in de hand, net als een zeker liberaal *laisser-faire*.

Samengevat wijst het ABVV op **drie grote uitdagingen** in de economische en sociale ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

– **de ingrijpende veranderingen in het industriële weefsel die resulteren in:**

- delokalisatie van de productie-activiteiten
- verschuiving van de economische activiteit naar de stadsrand
- een nood aan steeds hoger opgeleid personeel
- een ontwikkeling in de stad van “diensten aan bedrijven” die gebruik maken van lager geschoold personeel met een onzeker statuut...

– **de verarming van de inwoners veroorzaakt door:**

- de werkonzekerheid
- de massale werkloosheid
- de wooncrisis
- de structurele desinvestering in collectieve diensten en voorzieningen: onderwijssysteem, sociale diensten, instellingen voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding...

– **de tekortkomingen in het openbaar beleid als een gevolg van:**

- te enge institutionele grenzen die geen rekening houden met het echte economische bekken
- een chronisch tekort aan financiering
- een institutionele indeling die te buitensporig complex is om een stadsgewest te kunnen besturen: één gewest, drie gemeenschapscommissies, twee gemeenschappen, negentien gemeenten...!
- een permanente strijd tussen communautaire belangen waartussen het Gewest 'gevangen' zit
- onvoldoende “greep” op bepaalde, essentiële hefboomen voor de gewestelijke ontwikkeling, zoals de internationale luchthaven van Brussel
- een economische en sociale dialoog die zich nog verder zal moeten ontwikkelen.

Het ABVV is van oordeel dat de overheid de middelen moet krijgen om een billijke herverdeling van de collectieve gewestelijke rijkdom te verzekeren voor iedereen... en om het respect van de rechtsstaat te garanderen.

DE VERWOESTINGEN VAN HET KAPITALISME

De onverwachte omvang van de financiële crisis – die sinds september en oktober overal ter wereld voelbaar is – treft nu ook de reële economie met rake klappen. Bedrijven kondigen de ene grootschalige herstructurering na de andere aan, alarmerende werkloosheidscijfers blijven in stijgende lijn gaan...

De wereldeconomie zit in een diepe economische crisis of misschien zelfs een zware recessie, die nog erger kan toeslaan dan de grote depressie van 1929.

In die context protesteert iedereen, *zowel links als rechts*, tegen “de excessen van het gemondialiseerde financiële kapitalisme”, tegen de enorme risico’s die speculanten van diverse pluimage hebben genomen.

Maar opgelet: terwijl de neoliberalen door omstandigheden gedwongen werden de hulp van de Staat in te roepen om te voorkomen dat het wereldwijde bank- en financieelstelsel zou instorten, willen ze slechts *beperkte* reguleringen toestaan en de funderingen van het huidige economische systeem onaangetaast laten.

Om de crisis op te lossen en nieuwe fiasco’s te vermijden, volstaat het in hun ogen om enerzijds de interne controle binnen de banken te versterken en de noteringsagent-schappen onafhankelijker te maken en anderzijds de financiële markten beter te regelen.

Maar hoe kan regulering efficiënt zijn wanneer een deel van de actoren (de financiële speculanten) er nu net op uit is om de regels te omzeilen en zo meer winst te maken?

Uiteraard is regulering meer dan ooit noodzakelijk, maar wat wij bovenal vragen is een doorlichting van de fundamentelementen van een economisch systeem dat zijn onbekwaamheid om gemeenschappelijk welzijn te scheppen nu ruimschoots bewezen heeft.

Want de huidige toestand is slechts een logisch gevolg van wat dertig jaar lang een financieel kapitalisme, mondiaal en ongebreideld, heeft aangericht in de samenleving en de wereldeconomie.

Bijna dertig jaar lang werd wereldwijd en dus ook op Belgisch niveau steeds meer rijkdom gecreëerd. Desondanks zijn werkloosheid, uitsluiting, armoede, slechte loon- en arbeidsvoorwaarden dagelijkse realiteit voor een groeiend deel van de bevolking.

Deze evolutie is het gevolg van het liberaliserings- en mededingingsbeleid dat begin de jaren 80-tig werd ingezet. In die periode – en onder het voorwendsel van de oliecrisis van 1973 – zijn de machtige werkgeverslobby’s erin geslaagd om de beleidsvoerders een grondige herziening van het naoorlogse sociaal pact op te dringen.

Dat pact, vaak aangeduid als een “productivistisch compromis”, was gebaseerd op daadkrachtige overheidsbeslissingen die gericht waren op volledige tewerkstelling en de herverdeling van de rijkdom via de sociale zekerheid, de overheidsdiensten en een progressief belastingsysteem. Onder invloed van het neoliberale beleid van de jaren 80-tig (wie herinnert zich niet de bijzondere machten onder de regering Martens-Gol en de loonstop?) zagen we hoe de onzekerheid voor werknemers overal in Europa grotere proporties aannam. Voortaan kon de markt haar wetten opleggen aan de arbeidswereld...

Die ingrijpende transformatie van ons economisch systeem had een enorme impact op de verdeling van de rijkdom. Het beleid sinds die tijd resulteerde in een algemene daling van het aandeel van de lonen in de geproduceerde rijkdom, ten gunste van het financieel kapitaal. In alle industrielanden zakte het aandeel van de arbeidsinkomsten in het BBP op twintig jaar tijd met bijna 10%. En wat de werknemers moesten inleveren, werd elders gretig binnengehaald¹: de winsten van de ondernemingen en de kapitaalinkomsten gingen omgekeerd evenredig de hoogte in.

De stelling die de Duitse bondskanselier Schmidt begin jaren 80-tig poneerde: “*De winsten van vandaag zijn de investeringen van morgen en de banen van overmorgen*”, blijkt wel degelijk een grove leugen.

De huidige crisis kan dus in geen geval geïnterpreteerd worden als het loutere gevolg van de verregerende risico’s die *enkele* bankiers of *enkele* beleggers op de Amerikaanse hypotheekmarkt hebben genomen: ze wijst veeleer op ernstige barsten in de fundamentelementen van het kapitalisme.

De tot het uiterste doorgedreven kapitalistische logica doet nu letterlijk onze wereldeconomie instorten.

¹ Zie “Le livre noir du libéralisme”, Pierre LARROUTOUROU, Éditions du Rocher, 2007.

DE INSTITUTIONELE KWESTIES

Het huidige institutionele debat handelt over drie breukpunten die totaal onaanvaardbaar zijn voor de Brusselse werknemers:

De ontmanteling van de interpersoonlijke solidariteit

Ons systeem van sociale zekerheid mag niet opgesplitst worden en moet de solidariteit onder alle werknemers van het land in stand houden. De arbeidswereld is duidelijk gekant tegen elke vorm van regionalisering van de sociale zekerheid en de collectieve arbeidsbetrekkingen. En die mening verandert niet...

Het zich afsluiten van Brussel

Sommige voorstellen om gemeenschapsbevoegdheden over te dragen aan het Brussels Gewest, zijn duidelijk ingegeven door elitaire identiteitsinkrimping die niet strookt met de solidariteit in de arbeidswereld, noch met de economische en sociale belangen van het grootste werkgelegenheidsbekken van het land.

Culturele rechten omvormen tot "bodem"rechten, die niet langer op een individuele keuze gebaseerd zijn, is voor ons ondenkbaar. Het recht op vorming, onderwijs, ontspanning, in het Frans of in het Nederlands is onaantastbaar voor alle Vlamingen, Walen en Brusselaars...

Regionaliseren om... beter te liberaliseren?

Derde struikelblok: de eis om de staat te hervormen is misschien wel een verkapt manier om een extreem neoliberaal beleid te ontwikkelen dat de "belemmeringen" (sociale bescherming) opheft om de markt vrij te maken en de overheidsuitgaven, het belastingsysteem en de sociale bijdragen (allemaal "kosten" voor een onderneming) in te krimpen om het "concurrentievermogen op te voeren".

In dat scenario staat niet het *separatisme* op de verborgen agenda achter de geplande staatsvorming, maar wel de *ontmanteling van de sociale staat*...

De overheveling van arbeidsgerelateerde federale bevoegdheden (sociale zekerheid, collectieve overeenkomsten, opleidingen voor werknemers...) naar de Gewesten zou *rampzalige gevolgen hebben voor de Brusselse werknemers*, ongeacht of ze in Brussel, Vlaanderen of Wallonië wonen. Daarmee wordt immers de deur wagenwijd opengezet voor het "*laisser-faire*" en de totale liberalisering van de arbeidsbetrekkingen als gevolg van:

- het ontbreken van een echte traditie van economisch en sociaal overleg in Brussel, in vergelijking met Vlaanderen of Wallonië
- de externe gerichtheid van de Brusselse arbeidsmarkt met een aanzienlijke intergewestelijke mobiliteit, wat sociale en fiscale dumping in de hand werkt, onder het voorwendsel van intergewestelijke concurrentie en "administratieve vereenvoudiging"
- het opblazen van de interprofessionele solidariteit tussen de "dienstensectoren" die voornamelijk laaggeschoolde Brusselaars te werk stellen voor een laag loon en onder onzekere voorwaarden en daartegenover de "zakensectoren" die geschoolde niet-Brusselaars voor een hoog loon te werk stellen.

Ons systeem van sociale zekerheid mag niet opgesplitst worden en moet de solidariteit onder alle werknemers van het land in stand houden.

DE UITDAGINGEN VOOR HET VOLGENDE DECENNIUM

Sinds zijn oprichting heeft het Gewest onbetwistbaar vooruitgang geboekt. Voortaan heeft Brussel zijn eigen lot in handen.

De eerste twee gewestelijke legislaturen in de jaren 1990 werden gekenmerkt door de herstructurering van de stadsruimte die was vernield door jarenlange stedenbouwkundige verwaarlozing en speculatie ("verbrusseling", vernieling van talrijke wijken...). In die zin was het in 1995 goedgekeurde Gewestelijk Ontwikkelingsplan een eerste echt "stadsproject". Het plan bevestigde de bereidheid van de regering om een coherent stadsbeleid te voeren. In haar beleid besteedt de overheid daarom vooral aandacht aan de ruimtelijke ordening met de nadruk op de sociaal-economische ontwikkeling van achtergestelde buurten en de bestrijding van een maatschappij met twee snelheden.

Voor de lokale ontwikkeling werden nieuwe middelen ingevoerd: wijkcontracten, lokale instrumenten voor de sociaal-professionele inschakeling, veiligheidscontracten enz.

In die periode gaf de regering de voorkeur aan overleg met alle actoren van de stadsontwikkeling, met name via de oprichting van gewestelijke ontwikkelingscommissies (GOC). Het overleg met de zogenaamde "traditionele" sociale partners (bazen en vakbonden) werd in die tijd straal genegeerd.

Tijdens de volgende twee legislaturen in de jaren 2000 (waaronder de ontslagnemende regering) kon het Gewest sterker zijn stempel drukken op de *economische* ontwikkelingshefbomen van de stad: doelgerichte steun voor economische ontwikkeling, oprichting van lokale economische

loketten en bedrijfscentra, herwaardering van handelskernen, steunmaatregelen voor de sociale economie en... het Plan voor de Internationale Ontwikkeling van Brussel.

Het *Sociaal pact voor de werkgelegenheid van de Brusselaars* van 2002 – dat in 2005 werd gevolgd door het *Contract voor de Economie en de Tewerkstelling (CET)* – effende het pad voor een nieuwe economische en sociale dialoog en betrok de sociale partners rechtstreeks bij de strategische oriëntaties van het Gewest.

Dé uitdaging voor het komende decennium is voor het ABVV dat alle Brusselaars delen in de economische en sociale bloei van de stad. Daarom is een *nieuw Stedelijk Groeipact* nodig om de volgende drie doelstellingen waar te maken:

- 1 billijke en duurzame economische groei van het stadsgewest die rijkdom voor de hele gemeenschap kan creëren, het milieu respecteert en banen schept voor de Brusselaars
- 2 aanzienlijke verbetering van de arbeidsvoorwaarden en sociale rechten van de Brusselse werknemers, die een einde stelt aan de toenemende werkonzekerheid en de loopbanen veiliger stelt
- 3 nieuwe investeringen in de collectieve voorzieningen en diensten om het recht op gezondheid, recht op woning, recht op vorming en cultuur werkelijkheid te laten worden.

In die context moet de hervorming van het onderwijs- en opleidingssysteem één van de prioriteiten worden voor de volgende gemeenschaps- en gewestregeringen.

Dé uitdaging voor het komende decennium is voor het ABVV

dat alle Brusselaars delen in de economische en sociale bloei van de stad.

CONCRETE

ONTWIKKELINGS-

MAATREGELLEN

In de aanloop naar de verkiezingscampagne dragen politieke partijen en groeperingen van het middenveld tal van voorstellen en concrete maatregelen aan waar het in de verkiezingsdebatten dan ongetwijfeld om zal draaien.

Het ABVV is vast van plan de bekommelingen van de werknemers naar voor te schuiven, maar het heeft niet de bedoeling om een 'regeringsprogramma' op te stellen. Wij kunnen dan ook verwijzen naar onze talrijke publicaties die verschillende voorstellen en eisen bevatten waar onze vakbond in Brussel achter staat.

Ter gelegenheid van de gewestverkiezingen op 7 juni 2009, stellen we graag enkele concrete maatregelen voor waarmee we de gangbare redeneringen trachten te doorbreken.

ONTWIKKELING VAN DE STEDELIJKE ECONOMIE

Brussel is een internationale stad, een economische aantrekkingspool en de zetel van talrijke internationale instellingen, maar wordt ook gekenmerkt door een sterke sociale en economische dualiteit, die een groot deel van de bevolking tot een onzeker bestaan veroordeelt. De Brusselaars zelf hebben inderdaad weinig baat bij de economische dynamiek van het Gewest.

De kentering in de industrie

In de voorbije dertig jaar onderging het Brussels Gewest vier belangrijke veranderingen:

- 1 de desindustrialisering van de economie en de ontwikkeling van dienstenactiviteiten
- 2 de versnelde uitbreiding van de economische bedrijvigheid in de rand en de concentratie van de minstbedeelde bevolkingsgroepen op zijn grondgebied
- 3 een sterke internationalisering en specialisering van de economie in bedrijfstakken waar hoge kwalificaties vereist zijn
- 4 ontwikkeling in de stad van economische bedrijvigheid waarvoor een beroep wordt gedaan op laaggeschoolde werknemers, maar waar de werkvoorwaarden onzeker zijn (onderaanneming, franchisewinkels, zwartwerk...).

Als men weet dat twee werkzoekenden op drie in Brussel het secundair onderwijs niet hebben afgemaakt en dat onder arbeiders vier maal meer werkloosheid heerst dan onder hogergeschoolden, dan is het duidelijk dat de overspecialisatie van de Brusselse economie in extern gerichte sectoren waar hoge scholing gevraagd wordt, weinig ruimte biedt voor de ontwikkeling van kwaliteitsbanen voor de inwoners van het Stadsgewest.

Daaruit leiden sommigen af dat Brussel niet met een economisch, maar met een sociaal probleem af te rekenen heeft. *Wij delen dit standpunt* niet en het ABVV blijft dan ook met belangstelling het economisch beleid van de Brusselse regering volgen: wij zijn ervan overtuigd dat een ambitieus economisch en industrieel beleid nodig is om de sociale ongelijkheid op te lossen.

De economische uitbreiding van de stad

Het ABVV vecht voor het *bevorderen van rechtvaardige en duurzame economische ontwikkeling* die echt iedereen ten goede komt. Daarom mag het gewestelijk economisch beleid absoluut niet *enkel* gericht zijn op verhoogde aantrekkingskracht en meer concurrentievermogen van de

metropool en van de internationaal gerichte economische bedrijfstakken. *Ook* de sectordiversiteit moet bevorderd worden en het zwaartepunt moet liggen op de mogelijkheden en de behoeften van... *de Brusselaars*.

Anders gezegd, er moet een economisch beleid gevoerd worden dat een gunstige weerslag heeft op alle Brusselse werknemers en vooral op de meest kwetsbaren onder hen. Dit beleid moet kaderen in duurzame ontwikkeling in de ruimste zin (en moet dus tegelijk tegemoetkomen aan de sociale, de economische en de milieunoden).

Concreet betekent dit dat zolang de economische hefboomen in handen zijn van de federale regering, de *drie* gewestregeringen ertoe gebracht moeten worden om **samen een slagvaardig economisch beleid te voeren voor meer werkgelegenheid in Brussel en in zijn hele economisch bekken** (dat steeds wijdere vertakkingen heeft op het grondgebied van beide andere Gewesten). Samenwerking tussen de gewesten moet absoluut aangemoedigd worden; de gewesten mogen niet in een antisociale concurrentieslag verwickeld zijn.

De overheden moeten het initiatief nemen voor een dergelijke economische "planning", die ook op vlak van infrastructuur, onderzoek & ontwikkeling en beroepsopleiding gedragen moet worden door gecoördineerde investeringen uit de drie Gewesten.

Daartoe:

- moet **de internationale rol van Brussel** volop ontwikkeld worden: ons gewest is een economische wereldstad met uitstraling in Europa en in de wereld (Europese instellingen in de stad, luchthavenbeleid, migratiebeleid, congresinfrastructuur,...)
- **de onderlinge afhankelijkheid van de gewesten** op economisch en sociaal vlak vergen meer samenwerking tussen de 3 gewesten, voornamelijk dan inzake mobiliteit van de werknemers, betere onderwijs- en opleidingssystemen en de ontwikkeling van intergewestelijke concurrentiepolen.
- De overheden moeten verder investeren in **een beleid voor onthaal en uitbreiding van industriële ondernemingen** in Brussel via de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (GOMB), de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Brussel (GIMB), het Brussels Agentschap voor de Onderneming (BAO), de Haven van Brussel, de bedrijvencentra en de loketten voor plaatselijke economie.

Het *Contract voor economie en Tewerkstelling*, dat voorzag in bijkomende steun voor 3 sectoren die banen scheppen voor Brusselaars (handel/horeca, bouwsector en non-profit), werd niet echt nagekomen.

Het is van essentieel belang dat de procedures voor het afleveren van stedenbouwkundige en milieuvergunningen vereenvoudigd worden en sneller verlopen, zodat de 'bureaucratie' tot een minimum beperkt wordt, *maar de wettelijke en zeker gerechtvaardigde doelstellingen van de verschillende wet- en regelgevingen moeten steeds nagestreefd worden.*

Heropleving van banenscheppende sectoren

Het regeringsoptreden moet gericht zijn op **steun aan de sectoren die banen scheppen voor de Brusselaars**. In de loop van de voorbije legislatuur beperkte dit optreden zich voornamelijk tot steun aan sectoren die hooggeschoolde werknemers te werk stellen en tot het vergroten van de aantrekkingskracht van het gewest (steun voor economische expansie, daling van de gemeentebelasting, steun aan 3 vernieuwende sectoren: informatie- en communicatietechnologie, gezondheid en milieu).

Op dit vlak is het *Contract voor Economie en Tewerkstelling* niet echt nagekomen. Dat voorzag immers in bijkomende steun voor 3 sectoren die *banen scheppen voor Brusselaars* (handel/horeca, bouwsector en non-profit).

Het ABVV vindt dat er in sectoren die duurzame en kwaliteitsbanen kunnen bieden (milieu en ecobouw, handel en horeca, toerisme en cultuur, non-profitsector, enz.) *plannen voor economische heropleving* opgezet moeten worden waarbij de beroepssectoren en de overheden transversaal betrokken zijn.

Daarom eisen wij:

- een **koppeling werkgelegenheid-milieuzorg bij de energierenovatie van de Brusselse gebouwen** (zie verder, 7^e ontwikkelingsmaatregel)
- steun voor het **scheppen van banen in de zorgsector en bij de buurt- en nabijheidsdiensten** (ziekenoppas, thuishulp, ambulante dienstverlening...), voornamelijk door betere financiering van de *federale* 'non-profitovereenkomst'
- bijzondere aandacht voor **kansen op meer werk in de sectoren cultuur, toerisme en handel /horeca**.

Voor Brussel moet dit verwezenlijkt worden door middel van:

- versnelde oprichting van de beroepsreferentiecentra in de betrokken sectoren (bouw, handel/horeca, non-profit...)
- gerichte economische steun aan sectoren die banen scheppen, waarbij deze steun gebonden is aan het scheppen van kwaliteitsbanen en het respecteren van de sociale dialoog
- betere financiering van de bedrijven in de sociale economie en de non-profitsector en ook betere ondersteunende structuren en follow-up van de projecten van sociale economie
- een strijdplan tegen *man-vrouw*-ongelijkheid, dat erop gericht is: meer vrouwen aan de slag te krijgen in traditioneel mannelijke beroepen/sectoren, stabiele voltijdse banen te creëren in sectoren waar typisch vrouwelijk, onzeker werk overheerst, meer vrouwen naar verantwoordelijke functies te loodsen en de opvang voor jonge kinderen uit te breiden (crèches) en te zorgen voor nabijheidsdiensten waardoor meer vrouwen toegang krijgen tot een voltijdse baan.
- Het betrekken van de sociale gesprekspartners bij het handelstimulerende beleid via de handelskerncontracten.

De ontwikkeling van de zwakke economische functies

Opdat in al deze sectoren kwaliteitsbanen zouden worden gecreëerd en opdat de Brusselse werknemers duurzaam ingeschakeld zouden worden op de arbeidsmarkt, is en blijft het van groot belang te zorgen voor de **verdediging en ontwikkeling** van:

- de openbare diensten die onder toenemende druk staan van de markt, van de liberalisering van de diensten en van het neoliberale beleid dat erop uit is om het
 - openbaar ambt te ontmantelen
 - de sociale economie
 - de non-profitsectoren die tegemoetkomen aan onontbeerlijke collectieve noden en die met een structureel geldtekort kampen
- en voor de **omkadering** van:
- de dienstensectoren die blootstaan aan zwartwerk en aan maffiapraktijken bij onderaanneming
 - de "etnische" handel die, bij gebrek aan steun en geschikte omkadering door de overheid, ten prooi is aan de grillen van de informele economie.

EEN STEVIGER ONDERWIJS- EN OPLEIDINGSSYSTEEM

Hoe hoger iemand opgeleid is, hoe meer kansen op werk hij heeft. Een goed opgeleide bevolking staat echter vooral garant voor welvaart, economische en sociale ontwikkeling en culturele emancipatie. Daarom moet kwaliteitsvol onderwijs dat elkeen evenveel slaagkansen biedt, een eerste doelstelling zijn voor Brussel.

De sociale lift is defect¹

Bij gebrek aan behoorlijke middelen, schiet het Franstalig onderwijs, dat het grootste deel van de jongere Brusselaars opvangt, tekort door de omvang van zijn opdracht. De Nederlandstalige scholen dragen daar onrechtstreeks de gevolgen van: meer en meer Franstalige gezinnen sturen hun kinderen daarheen, in de hoop hen zo betere sociale en beroepsvooruitzichten te bieden.

Toch mogen we de verantwoordelijkheid voor de toeneemende kloof tussen het opleidingsniveau van de werkzoekenden en de kwalificatie-eisen van de bedrijven niet geheel op de schouders van de school laden. Deze kloof verklaart wel deels de Brusselse werkloosheid, maar ondanks de enorme uitdagingen die de school in Brussel moet aangaan, is het opleidingsniveau van de Brusselaars er in de loop van de voorbije tien jaren fors op vooruitgegaan. Achter deze algemene stijging van het opleidingsniveau gaat echter grote ongelijkheid schuil: schoolmislukking en de verbanning van bepaalde sociale categorieën en etnische groepen naar weinig gewaardeerde richtingen, blijven bijzonder zorgwekkend. Bovendien biedt het slagen op school voor talrijke jongeren uit migrantengezinnen alles behalve een waarborg op toegang tot de arbeidsmarkt: discriminatie bij aanwerving en op de werkvloer blijft hardnekkig bestaan.

Naast deze problematiek stelt de *demografie* Brussel voor een nieuwe uitdaging. Het aantal inwoners van ons Gewest neemt toe en ons Gewest verjongt. Tussen nu en 2030 zou de Brusselse bevolking met 20% kunnen aangroeien. Deze tendens, die voor de stadsdynamiek zeer gunstig is, zorgt concreet voor een aangroei van de schoolpopulatie. De Brusselse scholen dreigen dan ook zeer snel geconfronteerd te worden met belangrijke problemen van opvangcapaciteit, alleen al wat de beschikbare lokalen betreft.

Daarbij komt nog het recurrent probleem van tekort aan leerkrachten. Het beroep heeft bij de jongeren nochtans niets aan aantrekkingskracht ingeboet. De oorzaak van dit tekort, vooral in de volkswijken, moet eerder gezocht worden bij de verbleking en de depreciatie van de functie van leerkracht. Veel jonge leerkrachten verlaten na enkele jaren de Brusselse scholen bij gebrek aan erkenning en steun in dit toch niet gemakkelijke beroep.

Een op vier jongeren verlaat de school op het einde van de schoolplicht en komt zonder enige kwalificatie op de arbeidsmarkt terecht...

Deze collectieve mislukking wordt vandaag gedeeltelijk gecompenseerd door de inspanningen van de overheid in het onderwijs voor sociale promotie, de beroepsopleiding en de sociaal-professionele inschakeling. Heel wat energie wordt ingezet voor het aanvullen van de leemten in de oorspronkelijke vorming van jongeren! Massa's overheidsgeld ook wordt, gezien de sociale urgentie van de werkloosheid, onttrokken aan de permanente vorming van de Brusselse werknemers! In tegenstelling tot beide andere Gewesten, zijn de middelen die in Brussel aan herscholing en vervolmaking van loontrekken worden besteed, verwaarloosbaar. Veel sociaal-economische actoren vrezen dan ook dat het plan voor "levenslang leren"² voor de Brusselse werknemers eenvoudigweg zal uitdraaien op sociale oplichterij...

De nieuwe stedelijke uitdagingen

Bovendien moet de school in Brussel het hoofd bieden aan bijzonder zorgwekkende sociale dynamieken.

Zo is om te beginnen de hele fabrieksindustrie verdwenen om plaats te maken voor een economie die voornamelijk om "diensten" draait. Tal van sectoren van de stadseconomie nemen een hoge vlucht en stellen veel plaatselijke werkkrachten te werk in de buurtwinkels, de horeca, de schoonmaak, de bewaking, de amusementsindustrie, de diensten aan personen, enz. Eerder dan zuiver technische en manuele aanleg, omvatten de daarvoor vereiste kwalificaties **algemene vaardigheden** en een **houding** die nodig zijn voor de omgang met klanten. Dit heeft een dubbele

1 In 2007 en in 2008 wijdde ABVV-Brussel zijn jaarlijks discussieforum met de actoren van de sociale ontwikkeling in de stad aan het onderwijs- en opleidingssysteem. De samenvattende verslagen verschenen in een extra nummer van het magazine Politique (nr. HS11-mei 2009).

2 In het kader van de verklaring van Lissabon in 2000, verbond de Europese Unie de lidstaten er toe om hun onderwijs- en opleidingssystemen grondig te hervormen en er de essentiële factoren van het Europese concurrentievermogen van te maken. Onder het vaandel van de actieve welvaartsstaat worden onderwijs en volwassenenopleiding naar voor geschoven als elementen voor de hervorming van ons sociaal systeem.

weerslag op het onderwijssysteem: er zijn, ten eerste, weinig vooruitzichten voor kwalificerend onderwijs, enkele welbepaalde technische richtingen niet te na gesproken. Ten tweede daalt het algemeen onderwijs in waarde en wordt dit in zekere zin de richting die massaal voorbereidt op de diensteneconomie, met uitzondering van enkele elitaire en prestatiegerichte instellingen die voorbereiden op *academische* studies.

Net als in iedere grote stad is er in Brussel ook **een sterke concentratie en dualisering van het onderwijsaanbod**, waardoor een echte "schoolmarkt" ontstaat waar netten en instellingen onderling concurreren. Een deel van de Brusselse bevolking heeft duidelijk voor de strategie van het sociale onderscheid gekozen en mijdt de sociale mix. Getuige hiervan is het frontale verzet van veel Brusselse gezinnen tegen het decreet "*Mixité*" van de Franse Gemeenschap.

De zoektocht naar elitair algemeen secundair onderwijs blijkt de reddingsboei voor de middenklasse. Hebben hun kinderen leerproblemen, dan wordt hun overstap naar andere onderwijsrichtingen als negatief ervaren en dus zo lang mogelijk uitgesteld.

De demografische druk die de Brusselse scholen te verduren krijgen, is in grote mate te wijten aan recente immigratie. Het aantal kinderen uit nieuwkomergezinnen groeit. In de ogen van veel andere gezinnen schaden hun onzekere leefsituatie en hun taalproblemen de kwaliteit van het onderwijs en zorgen ze voor collectieve problemen en leerachterstand. Zo kan het tot schoolapartheid komen, ondanks de (relatieve) sociale mix in de stad.

Tot slot zijn de diploma's die het onderwijs aflevert, **geleidelijk steeds minder waard** als referentie voor aanwerving. De nieuwe denktrant van werkgevers over inzetbaarheid, competenties¹ en flexibiliteit zet de sectorale kwalificatioeroosters waarover collectief onderhandeld werd, op de helling en leidt tot toegenomen individualisering van de arbeidsbetrekkingen. Het wordt voor de wereld met de dag moeilijker om de nieuwe 'competentiepakketten' af

te baken die voortaan de beroepen (en onderdelen van beroepen) omschrijven in termen van inzetbaarheid. Door de deregulering van de arbeidsmarkt raken achtereenvolgens ook de beroepsopleiding, het kwalificerend onderwijs en zelfs het hoger onderwijs gedereguleerd. Deze competentiewedloop dwingt onderwijsinrichtingen nog meer tot onderlinge concurrentie, maar ook tot concurrentie met openbare opleidingsverstrekkers, sectorale vormingsfondsen, verenigingen voor inschakeling, privéscholen. Ook de opvoeding van de jongeren tot burger en tot kritisch denkend mens worden geofferd op het altaar van de inzetbaarheid en dreigen trouwens volkomen te verdwijnen uit het kwalificerend onderwijs. Nochtans vormt dit een *essentiële* voorkennis voor levenslang leren.

1 Verworven bekwaamheden geformuleerd in termen van know-how en houding.

De hervorming van het schoolstelsel

De hervorming van het schoolstelsel moet voortgezet worden met als doel:

- **het statuut van de leerkrachten te herwaarderen:**
 - de oorspronkelijke opleiding van leerkrachten herbekijken
 - voor alle toekomstige leerkrachten een hogere opleiding van het lange type (*master*)
 - versterkte voortgezette vorming
 - de GECO's, Gesubsidieerde Contractuelen "normaliseren" (in navolging van wat in Vlaanderen gebeurde)
 - optrekken van de wedden.
- **de basisschool opnieuw toe te spitsen op basiskennis, voornamelijk via:**
 - betere omkadering in het kleuteronderwijs
 - een norm van maximaal 20 leerlingen per klas
 - onmiddellijke remediëring van leermoeilijkheden.
- **een eenheidscurriculum te organiseren:**
 - voor alle jongeren ("een gemeenschappelijke stam") tot het 3^e of 4^e jaar van het secundair onderwijs
 - multidisciplinair, open en evenwichtig opgevatte curriculum: zowel intellectuele als manuele (handvaardigheid), artistieke en fysieke vakken
 - echt gratis onderwijs
 - verbeterde beheersing van de onderwijstaal en het aanleren van de tweede landstaal door adequate gemeenschapsfinanciering vanaf het derde leerjaar van de basisschool.
- **het kwalificerend onderwijs te vernieuwen, met als eerste voorwaarden:**
 - vernieuwde uitrusting van de technische en beroepsscholen in partnerschap met de beroepssectoren
 - positieve oriëntering van de leerlingen naar kwalificerend onderwijs; verplichte oriëntering is uit den boze.
- **de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen bij schooloriëntering en bij het opstellen van de onderwijsprogramma's.**
- **nieuwe openbare scholen op te richten om de demografische uitdaging aan te gaan.**

Gekruist beleid

De inbreng van de Gewesten in het onderwijs zijn belangrijk. Niet alleen levert dit niet te verwaarlozen extra middelen op, het maakt ook een betere inschakeling van de school in de stad mogelijk en zorgt voor synergie van het gewest- en het gemeenschapsbeleid.

Via gekruist beleid steunt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het onderwijssysteem, voornamelijk door:

- het toezeggen van gesubsidieerde contractuelen (GECO) en Doorstromingscontracten (DC)
- het afhaken te bestrijden in het raam van de 'veiligheidscontracten'¹
- te zorgen voor basisuitrusting voor technische en beroepsscholen
- leerlingen en hun leraars toegang te bieden tot topopleidingsmateriaal voor beroepen die belangrijk zijn voor de stadseconomie (via de referentiecentra en de spitstechnologiecentra)
- het financieren van taallessen in het onderwijs voor sociale promotie
- het alternerend leren te steunen
- te zorgen voor meer bedrijfsstages
- studie van de arbeidsmarkt en de kwalificaties en het bepalen van knelpuntfuncties².

De Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of *Cocof*, draagt ook bij tot het slagen van het schoolstelsel, door middel van:

- het opstellen van vormingsreferentiesystemen
- een alfabetiseringsbeleid voor de ouders van de leerlingen
- huiswerkbegeleiding
- acties voor sociale samenhang.

Op het eerste gezicht kan het vooruitzicht van een regionalisering van het onderwijs een kans lijken die de Brusselaars moeten grijpen om meer vat te krijgen op deze hefboom die van groot belang is voor de sociale ontwikkeling van de stad. Maar regionalisering van het onderwijs houdt ook ernstige beperkingen in op het vlak van mobiliteit van leerlingen en leerkrachten tussen de gewesten, van de gelijke subsidiëring van alle leerlingen, van de financiële solidariteit met Wallonië en Vlaanderen en ze brengt ook meerkost mee voor het organiseren van een onderwijssysteem op kleine Brusselse schaal (waar de kritische omvang ontoereikend is).

1 Maatregelen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om schoolverzuim tegen te gaan.

2 Elk jaar publiceert het Brussels Observatorium voor de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties een lijst van knelpuntfuncties, m.a.w. beroepen waarvoor de vacatures moeilijk ingevuld raken.

De inzet van het volwassenenonderwijs

De Brusselse werknemers staan voor de uitdaging van levenslang leren. De massale werkloosheid, de maatregelen voor langer actief blijven (*Generatiepact*) en de toenemende flexibiliteit van de banen, zadelen de volwassenenvorming met welhaast onmogelijke opdrachten op. Volgens de regeringsplannen moet beroepsopleiding zorgen voor herinschakeling van de werklozen, moet ze de werknemers meer professionele mobiliteit bieden, hun loopbaan veilig stellen, hen sociale promotie bieden. Met het nieuwe beleid van economische migratie wordt daar nog eens de noodzakelijke opvang van nieuwe migranten (en hun afstemming op de noden behoeften van de arbeidsmarkt...) aan toegevoegd.

Uiteraard zijn daar ook niet de nodige middelen voor, zeker niet voor de Franstalige Brusselaars. De (al te karige) beschikbare middelen worden hoofdzakelijk besteed aan:

- alfabetisering, basisopleiding en beroepsopleiding van werkloze werknemers (tijdens deze legislatuur werd het aanbod met 35% opgetrokken, wat niet te verwaarlozen is)
- informatie voor het grote publiek over het opleidingsaanbod in Brussel
- erkenning van de competenties die de werknemers buitenschools hebben verworven
- het instellen, in samenwerking met het onderwijs voor sociale promotie, van *overstapmogelijkheden* tussen kwalificerend onderwijs en beroepsopleiding, zodat de werknemers na de school hun opleiding kunnen vervolmaken zonder weer helemaal van nul te moeten beginnen.

Vergeleken bij beide andere gewesten van het land, vallen hier samenwerkingsproblemen te betreuren tussen de sectorale vormingsfondsen, de scholen en de Brusselse beroepsopleidingsverstrekkers. Bovendien is het werk van de fondsen voor de werknemers niet echt bekend. Er zijn drie oorzaken voor deze moeilijkheden: de sectorfondsen zijn georganiseerd op voornamelijk Vlaams-Waalse basis met nauwelijks of helemaal geen vertakkingen in Brussel, het Brusselse institutionele kluwen (5 verschillende ministers) en, tenslotte, het structureel financieringskort van Bruxelles-Formation (de overheidsspeler), die over onvoldoende middelen beschikt om sectorfondsen in

Brussel aan te moedigen en uit te bouwen. Het is nochtans van het grootste belang voor de toekomst van ons sociaal model dat de beroepssectoren mee een inspanning leveren voor de opleiding van de Brusselse werknemers. De sociale gesprekspartners dragen een grote verantwoordelijkheid ten opzichte van de werkzoekende werknemers en de kwetsbare werknemers.

Voor de werknemers is het recht op vorming natuurlijk een zeer belangrijke sociale verworvenheid, die verdedigt en nog versterkt moet worden. "Levenslang leren" zou dus emanciperend kunnen zijn, het zou iedereen kansen op sociale promotie kunnen bieden. Maar dit concept kan ook gewoon een instrument worden waarmee werknemers voortdurend worden aangepast aan de behoeften van de ondernemingen. Want dat weten we: bedrijven hebben al te zeer de neiging om werknemers als gereedschap te beschouwen. In die optiek zou levenslang leren alleen de flexibiliteit, de onzekerheid en de uitsluiting verhogen!

De flexicurityplannen die nu aan werknemers voorgelegd worden, zouden de steeds mobieler en veranderlijker loopbanen moeten "beveiligen". Daartoe spoort Europa de werkgevers in de eerste plaats aan om hun personeel meer voortgezette vorming te bieden. De werknemers van hun kant worden verzocht om de overgangperiode tussen twee banen te baat te nemen om zich te vervolmaken en professioneel om te scholen. Op dit ogenblik trekken de Belgische werkgevers daarvoor evenwel de neus op en komen ze hun beloften op vlak van vorming niet na. Het openbaar opleidingsaanbod blijft ontoereikend en de veelbesproken "overgangsmomenten in de loopbaan" gaan gepaard met ernstig inkomensverlies: in het beste geval krijgt de werknemer in overgang een werkloosheidsuitkering, aangevuld met 1 euro per uur die Bruxelles-Formation toekent. Het zou niet meer dan logisch zijn dat werknemers niet onder deze overgang zouden hoeven te lijden en hun inkomensniveau zouden behouden. De kosten zouden door de ondernemingen gedragen moeten worden, rechtstreeks of via een nog op te bouwen socialezekerheidsmechanisme.

De huidige vormingen zijn er niet meer op gericht om van de werknemers "volmaakte" burgers met een kritische geest te maken, die zich kunnen bevrijden van het winstdenken, zich inzetten voor maatschappelijke verandering en die in staat zijn hun eigen leven te sturen.

Onze vakbond moet dan ook absoluut de banden aanhalen met initiatieven van volksoopvoeding die gericht zijn op sociale emancipatie en die het kritisch denken van de werknemers aanscherpen (en niet alleen hun inzetbaarheid verhogen). Dit is bovendien van fundamenteel belang om inzicht te verwerven in en collectief te reageren tegen de economische en sociale crisis die blijkbaar grote proporties aanneemt...

Tot besluit: het ABVV bepleit transversaal:

- aanzienlijke versterking van het gekruist beleid van het gewest en de beide gemeenschappen met gewestelijke coördinatie door **een enkel (Brussels en bicommunautair) stuurorgaan** waarin alle betrokken machtsgeledingen en de sociale gesprekspartners zetelen
- het herinvoeren van **prioritaire onderwijszones** met het oog op de inschakeling van de volksscholen in de nieuwe dynamiek van heropleving van de wijken en waarbij nevenschoolse partnerschappen worden aangemoedigd (alfabetisering van de ouders, huiswerkbegeleiding, bibliotheken, initiatieven voor integratie en sociale samenhang, enz.).

- uitbreiding van het beroepsopleidingsaanbod in Brussel met 4.000 eenheden per jaar voor **sociaal-professionele inschakeling van jongeren** die met lege handen de school verlaten
- de toewijzing aan de Brusselse sociale gesprekspartners van **de opdracht om met de beroepssectoren structurele betrekkingen uit te bouwen** (onderhandelingen per bedrijfstak, uitstippelen van de weg en het smeden van betere banden tussen de sectorvormingsfondsen en de opleidings- en onderwijsinstellingen)
- **een grondige analyse van de knelpuntberoepen** die gebruikt wordt voor de keuze van kwalificatierichtingen en waarbij vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers van de respectievelijke beroepssectoren worden betrokken.
- **toekenning van een fatsoenlijk vervangingsinkomen tijdens de overgangperiodes** die de werknemers besteden aan hun beroepsopleiding en dit door, als eerste stap, het optrekken van de uurvergoeding die de openbare beroepsopleidingsverstrekker toekent
- **uitbreiding van de initiatieven voor volksoopvoeding** ten behoeve van de werknemers met of zonder werk.

DE TEWERKSTELLING VAN JONGEREN BEVORDEREN

In Brussel is werk voor jongeren één van de prioriteiten van de vakbondsactie van het ABVV. Voor veel jongeren is de zoektocht naar een eerste stabiele baan vandaag een echte beproeving en al te vaak zijn ze *gedurende jaren inactief met af en toe wat onzeker werk*. De etnische discriminatie op de arbeidsmarkt maakt deze zoektocht, zeker in Brussel, nog wat moeilijker. Terwijl Vlaanderen af te rekenen krijgt met vergrijzing van de bevolking, verjongt Brussel juist. De Brusselse jeugd vormt in die zin een geweldige troef voor ons sociaal stelsel, dat de economische en sociale actoren niet zomaar mogen verknoeien.

In 2005 en in 2006, gingen wij regelrecht in tegen het kwaad dat "Generatiepact" werd genoemd en dat ouderen langer wou laten werken. In gemeenschappelijk front betoogden wij in Brussel voor slagvaardige maatregelen om jongeren werk te bezorgen. Zo dwongen wij de overheid en de vertegenwoordigers van de Brusselse werkgevers tot beloften, tegen de zin in van degenen die zich wilden beperken tot het... straffen van de jonge werklozen.

De jongeren een eerste werkervaring bieden

De belangrijkste maatregel waarover we met de regering en de Brusselse werkgevers onderhandelden, is erop gericht de jonge schoolverlaters **zo snel mogelijk echte werkervaring te bieden via een startbaan**. Daarom hebben werkgevers en vakbonden zich ertoe verbonden de *Startbaanovereenkomsten* (Rosettaplan), waar de Brusselaars nooit veel baat bij hebben gehad, nieuw leven in te blazen en ook de individuele beroepsopleiding in het bedrijf (IBO/FPI) te bevorderen.

De Brusselse werkgeversorganisaties hebben publiekelijk beloofd deze maatregelen uit te breiden en bij hun leden op zoek te gaan naar concreet aangeboden startbanen. Dit is niet onbeduidend.

Het ABVV ziet de Startbaanovereenkomsten en de Individuele Beroepsopleiding (IBO/FPI) *uiteraard* niet als de mirakeloplossing voor de werkloosheid bij jonge Brusselaars. Wij blijven natuurlijk sterk gehecht aan de voltijdse arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur die ook vandaag nog de tewerkstellingsnorm is. Alleen deze vorm van tewerkstel-

ling kan kwaliteitsbanen en toekomstperspectieven bieden en daarom moet dit ons doel blijven voor jongeren en ook voor minder jonge werknemers op de arbeidsmarkt.

Anderzijds stellen we vast dat het voor sommige jongeren, die een schooltraject met hindernissen achter de rug hebben en op de arbeidsmarkt tegenslag op mislukking stapelen, erg belangrijk is om een eerste contact te hebben met de arbeidswereld. Daarom stelde het ABVV voor om de startbaanovereenkomsten uit te breiden en onderhandelde het met de gewestregering en de Brusselse werkgevers over een *Jongerenbanenplan*. Wij blijven er natuurlijk nauwlettend op toezien dat werkgevers hun beloften nakomen en vooral *correct gebruik maken* van deze maatregelen.

Activeren en controleren van... de werkgevers!

Over de activeringsmaatregelen voor de jongeren heeft ABVV-Brussel zich op zijn Statutair Congres van 15 mei 2006 duidelijk uitgesproken voor een beleid dat 'helpt maar niet uitsluit': "(...) *Uiteraard moet de overheid uitdagingen als werkloosheid en uitsluiting aangaan en nieuwe beleidslijnen voor "volledige tewerkstelling" uittekenen. De begeleidende maatregelen voor hulp bij de zoektocht naar werk, de inschakelings- en opleidingsinstrumenten, het aanwenden van middelen van de sociale zekerheid om nieuwe banen van algemeen nut te scheppen, zijn ongetwijfeld nuttig. Voorwaarde is echter, dat de menselijke waardigheid en de sociale verworvenheden worden gerespecteerd; dat er, met andere woorden, geen uitsluiting is en dat het bestaande werk niet onzeker gemaakt wordt. Bovendien vereist dit op zijn minst dat de overheid meer geld steekt in de opleiding van werknemers en in werkgelegenheidsbeleid. Het is, tot slot, ook volkomen onaanvaardbaar dat werklozen verantwoordelijk gesteld worden voor de werkloosheid of dat er druk op hen wordt uitgeoefend door te dreigen met het afnemen van hun uitkeringen. Zeer algemeen kunnen we stellen dat niet de werknemers onbeschikbaar zijn, maar het werk!*"¹

Wij vinden het nu de hoogste tijd dat... de werkgevers geactiveerd worden om hun wettelijke verplichting tot aanwerven van jonge werknemers na te komen.

1 Noteer: ABVV-Brussel heeft altijd geprotesteerd tegen het verplichten van de werklozen om een "contract" te ondertekenen als voorwaarde voor de begeleidingsmaatregelen die de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst ACTIRIS biedt.

In Brussel moet het Rosettaplan dus gevolgd worden en moet er **echt controle worden uitgeoefend op de werkgevers** die jongeren aanwerven met een startbaan, met een IBO en daarvoor steun ontvangen. Al te vaak immers krijgen de jongeren na afloop van hun IBO geen arbeidsovereenkomst, terwijl de werkgever er zich bij de ondertekening van het stagecontract tegenover de jongere en Actiris toe verbonden heeft die jongere te werk te stellen gedurende een periode die minstens even lang is als de stage...

Discriminatie bestrijden

De discriminatie waarvan veel jongeren het slachtoffer zijn, moet voort worden bestreden, samen met de diversiteitsconsulenten en in het kader van het diversiteitsplannenbeleid dat in Brussel gevoerd wordt. Verbeterd de situatie niet, dan moet men systematisch zijn toevlucht nemen tot praktijkteste¹ om inbreuken op de antidiscriminatie wetten te doen bestraffen.

Naast een beleid van banenscheppende economische expansie (zie verder, 1ste ontwikkelingsmaatregel), eist ABVV-Brussel, om meer jongeren aan het werk te krijgen:

- **betere begeleiding van jongeren en hulp bij de uitvoering van hun beroepsproject, steeds op vrijwillige basis**
- **in de diversiteitsplannen die het gewest financiert en die de vakbonden omkaderen, moet bij voorrang aandacht besteed worden aan de tewerkstelling van jongeren**

– **verder streven naar 4.000 extra eerste werkervaringen per jaar voor de jonge Brusselaars**

– **strikte omkadering van de startbaanmaatregelen:**

- steun bij aanwerving op voorwaarde dat de jongeren worden aangeworven met arbeidsovereenkomsten van *onbepaalde* duur en op voorwaarde dat de bedrijven de wettelijke verplichtingen nakomen (de opleidingstijd respecteren en ook de aanwervingsverplichtingen die aan de hulp verbonden zijn...)
- meer controle mogelijkheden voor Actiris en Bruxelles Formation/VDAB om over het nakomen van die verplichtingen te waken.

– **meer sensibiliseringsacties voor jongeren op het einde van hun schooltijd (JEEP- & JUMP-programma's) i.v.m. de arbeidswereld, met ook een module syndicale sensibilisering**

– **inzetten van de federale solidariteit via:**

- de hervorming van het Plan voor begeleiding en activering van het zoekgedrag van werklozen, dat er enkel op gericht mag zijn te *helpen zonder uit te sluiten*
- aanpassing van de federale en gewestelijke aanwervingsplannen aan de situatie van jongeren
- bevordering van de tewerkstelling van de jonge Brusselaars in de federale openbare besturen en overheidsbedrijven.

De discriminatie waarvan veel jongeren het slachtoffer zijn, moet voort worden bestreden, samen met de diversiteitsconsulenten en in het kader van het diversiteitsplannenbeleid dat in Brussel gevoerd wordt.

¹ Een praktijktest is in dit verband een controle door middel van een rollenspel: een kandidaat, die eigenlijk een inspecteur is, solliciteert naar een baan bij een werkgever om diens gedrag m.b.t. de antidiscriminatie wetgeving te controleren. Deze praktijktesten werden mogelijk gemaakt door de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie, maar de uitvoeringsmodaliteiten werden nog niet bepaald: "Het bewijs van discriminatie (...) kan worden geleverd met behulp van een praktijktest die kan worden uitgevoerd door een deurwaarder" (art.19§4). Het is nog steeds wachten op het Koninklijk besluit...

DE ONTWIKKELING VAN FRANCHISEBEDRIJVEN IN DE HAND HOUDEN

Naast de belangrijke veranderingen in het economisch weefsel die het ABVV de voorbije jaren heeft vastgesteld, moeten we ook de wildgroei van franchisebedrijven nauwlettend in het oog houden. Ter herinnering: het gaat hier om grote bedrijven (*Carrefour, Delhaize, H&M, Pressshop,...*) die, om de markt beter in te palmen, overal in de stad kleine buurtwinkels openen. Om hun winst op te drijven buiten ze daar kwetsbare arbeidskrachten uit: voornamelijk jongeren, vrouwen en personen van buitenlandse afkomst. **Het is nu al duidelijk dat dit fenomeen niet beperkt zal blijven tot de handelssector alleen.** Sluipenderwijs begint het zich te verspreiden naar de andere *dienstensectoren*. Ook sectoren als de bouw, de horeca, de schoonmaak, de bewakings- en de onderhoudssector krijgen ermee te maken. Het gaat dus om een transversaal gegeven waarover op interprofessioneel vlak nagedacht moet worden. Deze nieuwe vormen van onderaanneming en franchise tasten immers, zij het nog in verschillende mate, alle ondernemingen en het hele economisch weefsel van ons Gewest aan en vergen een globale reactie.

Het is overigens niet uitgesloten dat dit model van bedrijfsvoering in ons economisch systeem gaat overheersen. Nu reeds draagt het bij tot de verslechtering van de arbeidsvoorwaarden in ons Gewest.

Het valt ook te vrezen dat de jonge Brusselaars op termijn enkel nog vooruitzicht op werk zullen hebben als ze deze nieuwe vorm van uitbuiting, waarvan de franchisezaken de voorbode zijn, aanvaarden.

Duidelijk is dat dergelijke ontwikkelingen ons systeem van collectieve arbeidsbetrekkingen grondig op de proef zullen stellen.

De spreiding van arbeidsentiteiten door het ontstaan van een veelheid van winkels, kleine bedrijfjes, die echter alle tot hetzelfde merk behoren of afhangen van eenzelfde financiële groep, leidt vaak tot het individualiseren van conflicten, het loochenen van rechtsregels en verdedigingsmogelijkheden van de werknemers.

Bij gebrek aan een vakbondsafvaardiging kan er immers niet collectief gereageerd worden bij conflicten en is het ook niet mogelijk om gemeenschappelijke eisen te stellen inzake lonen, arbeidsvoorwaarden, werkuren, ...

ABVV-Brussel wil deze zorgwekkende evolutie in de stads-economie aanklagen en de acties steunen die zijn vakcentrales ondernemen.

Om de individualisering van de arbeidsvoorwaarden te bestrijden en te vermijden dat de werknemers tegen elkaar uitgespeeld worden, bepleit ABVV-Brussel:

Op federaal vlak:

- inperking van de wettelijke mogelijkheden om gebruik te maken van mechanismen die **flexibiliteit van zowel arbeidstijd als loon** in de hand werken (bonus, premie naar verdienste, opgedrongen deeltijds werk,...)
- drempelverlaging voor **vakbondsvertegenwoordiging in de KMO's** : dankzij vakbondsafvaardiging in de kleinere bedrijven zouden deze nieuwe vormen van arbeidsorganisatie beter gecontroleerd worden, wat zou leiden tot betere arbeidsvoorwaarden voor de betrokken werknemers
- het bevorderen van samenwerkingsverbanden tussen de vakbondsafvaardigingen op eenzelfde bedrijventerrein en het in de hand werken van **het bestaan van gemeenschappelijke afvaardigingen voor verschillende franchisewinkels of –bedrijven** die tot dezelfde keten behoren of van dezelfde financiële groep afhangen
- **meer middelen voor de federale sociale inspectie** en hoofdelijke aansprakelijkheid van de opdrachtgevende ondernemingen.

Op gewestelijk vlak:

- **meer middelen voor de gewestelijke sociale inspectie (tewerkstellingspolitie)** en betere samenwerking tussen de verschillende inspectieniveaus en ook tussen de gewestelijke inspectie en de syndicale vakcentrales
- **de steun voor economische expansie en voor de heropleving van de wijken en handelskernen** koppelen aan de voorwaarde dat er in de franchisezaken een daadwerkelijke sociale dialoog wordt ingevoerd.

WERK-OPLEIDINGS- RECONVERSIECELLEN OPRICHTEN

De veranderingen in de industrie binnen het Brussels economisch weefsel en de zware economische crisis die we nu doormaken, leiden tot belangrijke wijzigingen in de arbeidsorganisatie en hebben steeds meer herstructureringen en ontslagen tot gevolg.

Overeenkomstig het *Generatiepact* werd op 1 april 2006 het federaal beleid inzake herstructureringen van kracht. Een aantal van deze maatregelen diende op gewestelijk vlak uitgewerkt te worden, zoals de concrete invoering van de "tewerkstellingscellen".

In Brussel heeft de regering het gehouden bij een strikte en minimale toepassing van de federaal voorziene tewerkstellingscel, die niet werkelijk iets nieuws invoert inzake de begeleiding van ontslagen werknemers. Het gaat om een strikt individuele benadering van de begeleiding (via outplacement), waar noch de vakbonden, noch de opleidingsverstrekkers (Bruxelles Formation en de VDAB) actief betrokken bij worden. Bovendien biedt de Brusselse voorziening niets voor de begeleiding van werknemers die het slachtoffer zijn van collectief ontslag bij een *faillissement*.

Zowel in Vlaanderen als in Wallonië werden ambitieuzere voorzieningen uitgewerkt waarbij de vakbonden betrokken worden en waarvoor ook faillissementen in aanmerking komen. Zo wordt een breder publiek bereikt dan dat waarop de federale wet is gericht.

Vergeleken bij hun Vlaamse en Waalse collega's zijn de Brusselse werknemers dus stiefmoederlijk bedeed bij bedrijfssluitingen en collectief ontslag : voor hen geen "reconversiecellen" zoals in Wallonië, geen "(gewestelijk) sluitingsfonds" zoals in Vlaanderen. Het enige waar zij vandaag hun toevlucht toe kunnen nemen is... de privémarkt van outplacement.

Bij herstructurering genieten de Brusselse werknemers, die nochtans aan dezelfde RVA-sancties blootstaan, dus niet dezelfde overheidssteun als hun kameraden van de beide andere Gewesten.

In het kader van het *Plan voor werkgelegenheid voor de Brusselaars*, beloofde de gewestregering bij collectief ontslag reconversiecellen op te richten. Deze maatregelen wachten nog altijd op uitvoering...

Daarom eist het ABVV dat er een gewestelijke ordonnantie komt voor de oprichting van echte openbare werk/opleidingscellen voor beroepsreconversie in samenwerking met de vakbonden. In deze ordonnantie moet uitgegaan worden van:

- een **collectieve aanpak** van de beroepsherklassering op *vrijwillige basis*
- partnership tussen ACTIRIS, Bruxelles-Formation, de VDAB en **de vakbonden**
- de mogelijkheid voor **alle ontslagen werknemers** om aan de cel deel te nemen (nu gaat het enkel om de 45-plussers)
- een begeleidingsmechanisme ten behoeve van werknemers die slachtoffer zijn van **collectief ontslag bij een faillissement**
- **extra middelen** voor reconversie die zowel door de overheid als door de ondernemingen wordt ten laste genomen.

Bij herstructurering genieten de Brusselse werknemers, die nochtans aan dezelfde RVA-sancties blootstaan, dus niet dezelfde overheidssteun als hun kameraden van de beide andere Gewesten.

ONTHAAL VAN NIEUWE WERKNEMERS

Als Europese en nationale hoofdstad trekt Brussel met zijn uitgebreide diensteneconomie veel werknemers vanuit alle windstreken aan. Meestal verborgen in de illegaliteit, dragen ze in grote mate bij tot de economische bloei van de stad.

Een politieke beslissing over regularisering van hun situatie op Belgisch grondgebied laat nog steeds op zich wachten en dus blijft een groot aantal van die mensen blootgesteld aan grote onzekerheid en regelrechte uitbuiting.

Om voor de hand liggende humanitaire redenen eist het ABVV al jarenlang de regularisering van allen die *duurzame lokale verankering* hebben in ons land.

Zo'n regularisering zal rechtstreeks gevolgen hebben op het gewestbeleid. De geregulariseerde werknemers zullen voortaan immers toegang hebben tot de reguliere arbeidsmarkt en zullen een beroep kunnen doen op de tewerkstellings- en beroepsopleidingsdiensten.

Het ABVV is ook voor regularisering van personen die hier illegaal verblijven en eventueel geen duurzame lokale verankering hebben, maar wel een oplossing kunnen bieden voor de krapte op de arbeidsmarkt. Hier gaat het dan om een regularisering op basis van *werk*. De knelpunten op vlak van arbeidskracht moeten gewestelijk bepaald worden in onderling overleg tussen werkgevers en vakbonden, maar ook op sectorvlak. Het Gewest kan ook zijn bevoegdheid om arbeidsvergunningen af te leveren actief inzetten om bepaalde situaties te regulariseren.

Tot slot weze nog gezegd dat het Vlaamse "inburgeringsbeleid" ook een weerslag heeft in Brussel, maar dat er geen Brussels Franstalig onthaal- en integratiebeleid voor nieuwe migrantenwerknemers bestaat. Een aantal initiatieven vanuit het middenveld of uitgaand van sommige gemeentebesturen of paracommunale structuren, worden vanuit verschillende hoeken gesubsidieerd (sociale samenhang, grootstedenbeleid, permanente vorming, enz.), maar dit verloopt allesbehalve gecoördineerd en dit speelt in het nadeel van de migranten, die bij gebrek aan gestructureerde en systematische informatie, nauwelijks op de hoogte zijn van de bestaande voorzieningen.

Het is dan ook onontbeerlijk dat op gewestvlak een echt en gecoördineerd beleid voor opvang van migranten wordt georganiseerd dat boven alle communautaire tegenstellingen verheven is en iedereen dezelfde kansen biedt, ongeacht de gemeente waar ze verblijven.

Daarom eist ABVV-Brussel :

- **de oprichting van een speciaal daartoe bestemde voorziening voor onthaal en integratie van migranten via**
 - meer steun voor sociaal vertalers en tolken zodat de nieuwkomers in hun moedertaal met de sociaal werkers, met de medische en administratieve diensten kunnen spreken
 - vorming tot burgerschap en vorming over de werking van de arbeidswereld (volksopvoeding)
 - lessen Nederlands en Frans¹
- **toegang tot de werkgelegenheids- en opleidingsvoorzieningen: gelijkwaardige diploma's, erkenning van de competenties, beroepsoriëntering, hulp bij de zoektocht naar werk in de reguliere economie**
- **(indien hierom gevraagd wordt) hulp bij vrijwillige terugkeer om duurzame sociale en professionele herinschakeling in het land van herkomst mogelijk te maken.**

Het is dan ook onontbeerlijk dat op gewestvlak een echt en gecoördineerd beleid voor opvang van migranten wordt georganiseerd dat boven alle communautaire tegenstellingen verheven is en iedereen dezelfde kansen biedt, ongeacht de gemeente waar ze verblijven.

1 Het zou goed zijn dat er een coördinatie-orgaan werd opgericht voor de FLE-sector (volwassenenonderwijs van Frans als vreemde taal) in Brussel. Er bestaat immers wel een Brussels Alfabetiseringsplan, maar voor de FLE-sector is er geen bijzonder beleid. Gevolg: er zijn tal van operatoren maar een gemeenschappelijk referentiekader en pedagogisch toezicht ontbreken, het niveau van de opleidingen wil nogal verschillen, weinig opleidingen geven recht op een getuigschrift, enz.

COMBINATIE WERKGELEGENHEID-MILIEUZORG

Voortaan komt bij het sociale vraagstuk ook nog de energiekwestie. De stijging van de energieprijzen, de slechte (bijzonder energieverlindende) staat waarin de woningen verkeren en de liberalisering van de energiemarkt¹ zijn stuk voor stuk oorzaken van sociale uitsluiting en armoede.

We herinneren er nog eens aan dat toen de sector op 1 januari 2007 geliberaliseerd werd, sommigen beweerden dat 'onder invloed van de markt' de prijzen zouden dalen en... de kwaliteit van de dienstverlening zou stijgen. Dit heeft het ABVV nooit geloofd en nu blijkt dat we wel degelijk gelijk hadden.

Toen de energiesector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd geliberaliseerd, had de gewestoverheid al gezien welke weerslag een dergelijke maatregel in Vlaanderen had gehad met betrekking tot de *toegang tot energie*. Men heeft getracht hier lering uit te trekken en een compromis te vinden tussen *liberalisering* van de gas- en elektriciteitsmarkt en *bescherming* van de verbruikers.

Het ABVV steunde de beschermingsmaatregelen voor de Brusselse verbruikers in de ordonnantie tot regeling van de liberalisering in ons gewest.

Zolang echter het bepalen van de uiteindelijke prijs aan de markt wordt overgelaten, zal geen enkele maatregel ter bescherming van de consument voldoende doeltreffend zijn.

Uit talrijke studies blijkt dat de energie-efficiëntie van de gebouwen in België en in het Brussels Gewest tot de slechtste van de Europese Unie behoort.

Renovatie van de gebouwen en meer bepaald de verbetering van de energie-efficiëntie, kan drievoudige winst opleveren:

- bijdrage tot het halen van de Kyoto-normen (door investeringen in de sector van energierenovatie)
- verbeterde toegang van allen tot energie (door een daling van de energiefactuur van gezinnen en bedrijven)
- bijdrage tot groei en tewerkstelling (via een dynamische aanpak waarbij het sociale en milieuzorg gekoppeld worden).

Nu bijna 50% van de gezinnen het moeilijk heeft om de gas- en elektriciteitsfactuur te betalen (*energie* vormt nu al de derde post in het gezinsbudget, net na de huishuur en de voeding²), moet toegang tot energie voor alle Brusselse huishoudens een prioriteit zijn voor de volgende regering.

De huidige wetgeving en de bescherming die deze de huishoudens biedt, moeten absoluut behouden blijven.

Bovendien is het onontbeerlijk dat er duidelijkheid komt over de dienstverlening die de verschillende leveranciers bieden: hun handelspraktijken moeten beter afgebakend worden.

Nu een zware economische crisis woedt en de werkloosheid enorm stijgt, moet het voorstel van ABVV-Brussel tot een breed bondgenootschap voor energierenovatie gezien worden als een piste om duizenden banen te creëren die vrijwel niet gedelocaliseerd kunnen worden en die toegankelijk zijn voor de Brusselse werknemers.

Het ABVV vraagt:

- de oprichting van een energie-informatiedienst, duidelijke facturen (begrijpelijke contracten) en gewaarborgde dienstverlening aan de klanten (de keuzevrijheid maakt het er niet eenvoudiger op voor niet geharde consumenten)
- het opzetten van een ambitieus plan voor energierenovatie van de woningen (sinds 2004 eisen het federale ABVV en zijn drie Intergewestelijke afdelingen dat een ambitieus programma voor energierenovatie van de gebouwen zou uitgevoerd worden waarbij voorrang wordt gegeven aan achtergestelde gezinnen, zowel eigenaars als huurders)
- daling van de prijs van elektriciteit en gas, zodat elkeen in zijn basisbehoeften kan voorzien.

ABVV-Brussel stelt daarom voor dat op federaal niveau:

- de Commissie voor Regulering van de Elektriciteit en het Gas opnieuw volledig toezicht zou uitoefenen op de tarieven van gas en elektriciteit: elektriciteit en gas zijn basisbehoeften, daarom moeten de tarieven ervan gecontroleerd worden en moet de prijsvorming doorzichtig zijn door streng en onweerlegbaar toezicht op de kostprijs
- de BTW op elektriciteits- en gaslevering van 21% op 6% gebracht wordt en dat de kosten van deze maatregel worden gedragen door de Suez-groep die onfatsoenlijke winsten binnenrijft.

1 In de gas- en elektriciteitssector is men nu klant geworden i.p.v. abonnee.

2 *Ensemble, blad van het collectief Solidarité contre l'exclusion*, nr. 64, december 2008 - maart 2009.

DE MOBILITEIT VERBETEREN

De sterke toename van het automobielerverkeer in het Brussels Gewest de laatste jaren vormt een bedreiging voor de toegankelijkheid van en de leefkwaliteit in de stad. Als er geen ingrijpende maatregelen worden getroffen, zal de verkeersdruk nog toenemen en dreigen de stadsvlucht van de inwoners en de trek van bedrijven naar de rand in een stroomversnelling te komen.

Het ABVV verricht al lang denkwerk rond verschillende maatregelen die ingezet kunnen worden met het oog op duurzame mobiliteit. De werknemers en de inwoners van een stad ondergaan immers dagelijks de gevolgen van een slechte aanpak van de vervoerstromen (tijdverlies, slechte leefkwaliteit, stress, financiële kosten...)

In 2002 sprong het ABVV met het gemeenschappelijk vakbondsfront op de bres voor een "Brussels sociaal pact voor de mobiliteit" waar de vakbonden, de werkgeversorganisaties en de Brusselse regering zich samen zouden achter scharen. De werkgevers bleven halsstarrig weigeren om een grondig debat te voeren over de mobiliteit en een dergelijk akkoord is er dus nooit gekomen!

Het streven om de druk van het autoverkeer tegen 2005 met 20% te doen afnemen was inderdaad ambitieus en het is nog niet bereikt. Tal van maatregelen die in het *IRIS*-plan werden bepleit, zijn in de verste verte nog niet aan uitvoering toe en in het nieuwe plan *IRIS 2* is deze doelstelling verschoven naar 2020...

Bijgevolg:

- is het wegverkeer blijven toenemen;
- bleven de snelheid en de regelmaat van het bovengronds openbaar vervoer verslechteren;
- liepen talrijke projecten voor zachte mobiliteit (fietstrajecten, wandelroutes...) aanzienlijke vertraging op.

De stadslogistiek en het goederenvervoer in Brussel zijn een nog onvoldoende gekend segment van de problematiek. Hoewel cruciaal voor duurzame mobiliteit, worden ze in het Brussels mobiliteitsbeleid steeds stiefmoederlijk behandeld.

Een beleid voor duurzame mobiliteit is voor het ABVV een beleid dat de volgende doelstellingen nastreeft:

- de toegankelijkheid van de stad waarborgen en verbeteren

- de leefkwaliteit in de stad verbeteren
- het autoverkeer terugdringen en daarmee ook de vervuiling die het veroorzaakt.

De oplossingen waarmee we deze doelstellingen kunnen bereiken, zijn al jarenlang gekend, maar ze stuiten nog al te vaak op een gebrek aan coördinatie tussen de verschillende spelers (gewest- en gemeenteverheid, openbaarvervoersmaatschappijen...) en op de beperkte financiële speelruimte waarover het gewest beschikt om ambitieuze maatregelen door te voeren. Het gewest besteedt vandaag al bijna een kwart van zijn begroting aan het vervoerbeleid.

Het ABVV geeft voorrang aan een *multimodale* aanpak van de mobiliteit: een oplossing is slechts mogelijk via een coherent pakket maatregelen waarin de verschillende verplaatsingsmogelijkheden opgenomen zijn (openbaar vervoer, auto, fiets,...).

Wat vaststaat, is dat doortastende maatregelen onontbeerlijk zijn en dat daarvoor nieuwe financiële middelen moeten gezocht die nu eenmaal nodig zijn voor een ambitieus beleid.

Bovendien moet over een mobiliteitsbeleid in het Brussels Gewest onvermijdelijk overleg worden gepleegd met de beide andere Gewesten en met de federale overheid. Het mag niet beperkt blijven tot een betere toegang voor de pendelaars tot de 19 gemeenten, maar moet evenzeer oog hebben voor en werken aan de toegang van Brusselaars tot banen in de rand.

Het ABVV dringt erop aan dat de sociale gesprekspartners en de regering een "sociaal pact voor de mobiliteit" zouden sluiten dat voornamelijk het volgende omvat:

Op federaal vlak:

- waarborgen van een gratis vervoersysteem voor woonwerkverplaatsingen van de werknemers (de kosten hiervan zouden volledig gedragen worden door de werkgever en wel via een derdebetalersysteem bij alle vervoersmaatschappijen en voor alle werknemers)
- het belastingvoordeel voor bedrijfswagens vervangen door fiscale ondersteuning van een «multimodaal mobiliteitsbudget» dat aan de werknemers wordt toegekend.

Op gewestelijk vlak:

- het vastleggen van een bindend wettelijk kader met betrekking tot vervoersplannen voor ondernemingen met meer dan 50 werknemers (nu beperkt tot bedrijven met meer dan 100 werknemers)
- beter aanbod en meer toegankelijk openbaar vervoer (frequentie, regelmaat, comfort...) met bijzondere aandacht voor bereikbaarheid van de industriezones en voor atypische *werkroosters*
- het tarievenbeleid van het openbaar vervoer moet in verhouding zijn met het inkomen van de werknemers (en gratis voor de kwetsbaarste Brusselaars)
- een preventie- en informatiebeleid dat gericht is op gedragsverandering inzake mobiliteit
- de inrichting van de openbare ruimte afstemmen op zachte mobiliteit (fietsstallingen, fietspaden, aanpassing van de openbare ruimte...)
- bijzondere aandacht voor het ontwikkelen van goederen-transport waarbij voorrang gegeven wordt aan de duurzaamste verplaatsingswijzen (waterwegen, spoorvervoer)
- *en, zoals ook geldt voor alle andere zaken, verdediging en bevordering van de openbare mobiliteitsdiensten.*

Het ABVV dringt erop aan dat het *BILC*-plan van de Haven van Brussel zo snel mogelijk een verbinding met het NMBS-spoorwegnet kan genieten.

In verband met het GEN moet er absoluut op toegezien worden dat het *ook* ten goede komt aan de inwoners van Brussel en dat mogelijke negatieve gevolgen (die de vlucht van gezinnen naar de rand nog in de hand zouden werken) worden tegengegaan.

Het ABVV vraagt dan ook dat bijzondere aandacht zou worden besteed aan de GEN-stations in het Brussels Gewest, aan de coördinatie van het aanbod van de verschillende openbare vervoersmaatschappijen en aan de ontwerpen van ruimtelijke ordening die afgestemd zijn op de komst van het GEN.

Voor de financiering van het mobiliteitsbeleid wil het ABVV, ook gezien de financiële impasse waarin het Gewest nu verkeert, een taboevrij debat over de inzet van een eventuele stadstol. In eerste instantie verzet het ABVV zich niet tegen een dergelijke maatregel (die in andere grote steden als Londen, Stockholm en Milaan al zijn sporen verdiende), maar we willen dat ook de mogelijke nefaste effecten van een dergelijk beleid besproken worden (bedrijven die wegtrekken naar de rand, sociale ongelijkheid bij de toegang tot het stadscentrum, enz....).

MATIGING VAN DE HUURPRIJZEN

Een betaalbare fatsoenlijke woning vinden is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest al sinds jaren een *zeer moeilijke opgave* voor een groot deel van de bevolking.

De voorhanden zijnde sociale woningen maken nauwelijks 8% uit van het totale aantal woningen en zijn volkomen ontoereikend voor de vele Brusselse gezinnen met een laag inkomen. Tussen de aanvraag en het bekomen van een sociale woning, liggen vele jaren.

Niet alleen de gezinnen met een bescheiden inkomen zijn trouwens de dupe van deze toestand: de woningcrisis treft nu ook de middelmatige inkomens. Uit de laatste bevraging van het Observatorium van de huurprijzen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2006) blijkt dat een doorsnee gezin nog slechts toegang heeft tot 21% van de woningen op de Brusselse huurmarkt, terwijl dat rond 1990 nog voor 38% van de woningen gold. Voor de armste gezinnen staat nog slechts 4% van de privéhuurmarkt open.

De huisvestingscrisis die - onder meer - veroorzaakt is door de voortdurende stijging van de woningprijzen, is een *belangrijke bekommering van ABVV-Brussel*. Ze weegt immers loodzwaar op de koopkracht van de werknemers. Elke loonsverhoging, elke stijging van de sociale uitkeringen, dreigt al dadelijk opgeslorpt te worden door de gevolgen van vastgoedspeculatie. Dit is onaanvaardbaar.

De huisvestingscrisis die -
 onder meer - veroorzaakt is door
 de voortdurende stijging van
 de woningprijzen, is een *belangrijke
 bekommering van ABVV-Brussel*.

De weerslag van de huidige financiële crisis op de Belgische vastgoedsector in het algemeen en meer in het bijzonder die in Brussel, laat zich bovendien reeds voelen. Ondanks de massale injectie van overheidsgeld in de banksector, hanteert die nu een *zeer strikt* toekenningsbeleid voor hypothecaire kredieten. Kandidaat-kopers en vooral de gezinnen met een middelmatig inkomen, die door de economische crisis al kwetsbaarder zijn, hebben het enorm moeilijk om een lening te verkrijgen. Terwijl banken vroeger 100% tot 120% van de koopsom leenden, geven ze nu nog slechts 80%. Gezinnen die niet over een eigen kapitaal beschikken, kunnen dus onmogelijk een woning kopen...

Het ABVV is van mening dat meer koopkracht en betere woonomstandigheden slechts bereikt zullen worden door een *ambitieuze overheidsbeleid dat een andere wending geeft aan de vastgoedmarkt en tegemoetkomt aan de groeiende vraag naar sociale woningen*.

Het ABVV eist:

- **rechtvaardige onroerende belastingen die**
 - regulering van de vastgoedmarkt mogelijk maakt
 - speculatie bestraft door middel van belasting op de meerwaarde bij speculatieve doorverkoop
 - belasting van de werkelijke inkomsten van het vastgoed door middel van een kadastrale perequatie (die sinds 1980 niet meer werd doorgevoerd) en objectivering van de huurprijzen
 - gunstig is voor eigenaars die objectieve huurprijzen hanteren en hun gebouw onderhouden.
- **Massale bouw, door de overheid, van woningen aan gematigde prijzen; er is een dynamisch beleid nodig en daarvoor moeten de nodige middelen vrijgemaakt worden.**
- **Een pakket maatregelen dat het verwerven van eigendom door personen met een bescheiden inkomen aanmoedigt:**
 - via leningen van het Woningfonds de aankoop betaalbaar maken van appartementen die de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (GOMB) te koop stelt¹
 - bij het Woningfonds een extra lening van 20 tot 30% van de koopprijs bieden die dienst kan doen als “persoonlijke inbreng” voor gezinnen die daarover niet beschikken
 - van de federale regering bekomen dat het verlaagd BTW-tarief van 6% wordt toegepast op woningen die de GMB bouwt².
- **Werkelijk doorvoeren van het *Openbaar beheersrecht* van leegstaande woningen dat sinds 2003 erkend is, maar nog steeds niet wordt toegepast.**
- **Invoeren van 2 onverbrekelijk verbonden mechanismen: de toekenning van een huurtoelage, gekoppeld aan een doeltreffend systeem van objectivering en het controleren van de huurprijzen.**
- **Aanmoediging door de overheid om de ongebruikte ruimtes boven handelszaken om te vormen tot woningen.**
- **Een effectenstudie van een maatregel tot gedeeltelijke fiscale aftrekbaarheid (personenbelasting) van de huur, om de gelijkheid tussen de burgers (huurders of eigenaars) op belastinggebied te herstellen.**
- **Invoeren van een gratis verplichte verzekering die huurders en eigenaars dekt tegen loonverlies door ontslag of arbeidsongeschiktheid (een mechanisme dat in Vlaanderen en Wallonië bestaat voor de eigenaars³).**

Het ABVV is van mening dat meer koopkracht en betere woonomstandigheden slechts bereikt zullen worden door een ambitieus overheidsbeleid dat een andere wending geeft aan de vastgoedmarkt en tegemoetkomt aan de groeiende vraag naar sociale woningen.

1 Sinds 4 november 2008 dekt het Woningfonds niet langer de leningen voor aankoop van goederen die de overheid te koop stelt.

2 De “sociale koopwoningen” in het Vlaams Gewest en de “logements sociaux acquisitifs” in het Waals Gewest genieten al het verminderd BTW-tarief van 6%.

3 Het Waals en het Vlaams Gewest financieren, onder bepaalde voorwaarden, een verzekering voor particulieren die een hypothecaire lening afsluiten. Dankzij de verzekering wordt de hypothecaire lening afgelost wanneer men zijn werk verliest of arbeidsongeschikt wordt.

MEER COLLECTIEVE VOORZIENINGEN

Op economisch vlak hebben de Brusselse werknemers het niet voor de wind: zowel wonen, gezondheidszorg en opvoeding van de kinderen als verplaatsing, opleiding en een inkomen uit fatsoenlijk en duurzaam werk, vormen even zovele problemen.

De stad biedt talrijke diensten en voorzieningen die door de gemeenschap gefinancierd worden: ziekenhuizen, openbaar vervoer, scholen, socialehuisvestingmaatschappijen, een agentschap voor de nethed, sociale bijstand, culturele centra, gezinsplanningsdiensten, openbare digitale ruimten, enz.

Ze bieden de Brusselaars, ongeacht hun inkomen, welzijn en bestaanszekerheid. Bovendien scheppen ze banen voor veel werknemers die vaak weinig vooruitzicht op werk hebben in de markteconomie.

Maar de noden die gelenigd moeten worden, blijven onmetelijk en de Brusselse collectieve diensten en voorzieningen gaan gebukt onder structureel geldtekort. Door de ingewikkelde institutionele structuren, ressorteren ze bovendien onder talrijke machtsniveaus: de federale staat, het Gewest, de 3 Gemeenschapscommissies (de VGC,

de COCOF en de GGC), de 2 Gemeenschappen en de 19 Gemeenten. Bij gebrek aan echte coördinatie is er ook geen globale strategische planning.

In feite vormen ze het *sociaal patrimonium* van de Brusselaars, een cruciale hefboom voor de ontwikkeling van de stad.

Strategische planning van deze voorzieningen blijft een van de grijze zones in de eerste twee versies van het Gewestelijk Ontwikkelingsplan. Daarvan moet dringend werk gemaakt worden.

– Het ABVV eist meer overheidsinvesteringen in nieuwe dienstverlening en collectieve voorzieningen die inspelen op de verwachtingen van de Brusselaars.

Deze grote financiële input die nodig is, kunnen de Brusselaars niet alleen dragen, hun eigen inkomsten zijn ontoereikend. Hiervoor moet ook geld vrijgemaakt worden dat er kwam dankzij de internationale ontwikkeling en de economische aantrekkingsklacht van Brussel. De economische actoren die baat hebben bij de bloei van de Brusselse wereldstad, moeten op een of andere wijze hun steentje bijdragen.

de DEEI

STADSBEHEER

Wat het ABVV-Brussel vooral bezighoudt, is het vermogen van de overheid, nu en in de komende jaren, om de stadsgroei in goede banen te leiden en de Brusselaars te waarborgen dat daarbij het algemeen belang, de gelijkheid en de solidariteit voorop zullen staan.

HET HERSTEL VAN DE RECHTSTAAT

Problemen als verslechtering van de loonarbeid, explosieve toename van het aantal franchisezaken, zwartwerk, mafiapraktijken bij onderaanneming, zouden voor een groot deel geregeld kunnen worden door... gewoon de wet toe te passen.

Iedereen kan echter vaststellen dat de rechterlijke macht en de inspectiediensten te weinig overheidsgeld ter beschikking krijgen om sociaal recht te doen respecteren. Het ABVV heeft op dit vlak dan ook duidelijke eisen:

- **oprichting van een echte tewerkstellingspolitie waarop de werknemers een beroep kunnen doen bij fraude**
 - versterking van de verschillende federale diensten voor sociale inspectie en van de sociale-inspectiedienst van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die in het bijzonder bevoegd is voor de aanwerving van buitenlandse werkkrachten en activiteiten van terbeschikkingstelling van werknemers
 - uitbouwen van echte Europese samenwerking tussen de inspectiediensten met resultaatsverplichting inzake het meedelen van informatie
 - systematisch toezicht op de detachering van buitenlandse werknemers bij het verlenen van diensten
- **organiseren van de hoofdelijke aansprakelijkheid van de opdrachtgevende bedrijven** in verband met de sociale en fiscale verplichtingen van hun onderaannemers
- **inlassing van een bijzonder sociaal beding bij belangrijke overheidsopdrachten waar onderaanneming bij komt kijken**, dat de bedrijven die de opdracht in de wacht slepen verplicht te onderhandelen over een collectieve arbeidsovereenkomst voor alle werknemers die op dezelfde exploitatiezone werken
- **herstel van een vermoeden van arbeidsovereenkomst** bij economische ondergeschiktheid waarbij een werknemer in feite onder het rechtstreeks gezag van een klantbedrijf is geplaatst
- **invoeren van strafrechtelijke sanctie die een groter ontradend effect hebben** op de werkgevers
- **afsluiten van partnerovereenkomsten tussen de vakbonden en de sociale-inspectiediensten**, ook de gewestelijke dienst
- **zeer strikte gewestelijke omkadering van uitzendwerk en van nieuwe vormen van terbeschikkingstelling van werkkrachten** die vandaag in de wet voorzien zijn en transparantie van deze voorzieningen, zoals ook voorzien in de gewestelijke ordonnantie over het gemengd beheer van de arbeidsmarkt
- **de economische steun die het Gewest in het raam van *het Contract voor Economie en Tewerkstelling* toekent, moet gebonden zijn aan de voorwaarde van meer sociale dialoog in de begunstigde bedrijven:**
 - toespitsen van de economische steun op bedrijven waar intern sociaal overleg is en die zich vooraf verbinden tot hoofdelijke aansprakelijkheid voor het naleven van de sociale wetgeving door hun onderaannemers
 - invoering van een soort 'sociale ISO', een label voor ondernemingen die in aanmerking komen voor overheidssteun
 - invoering van mechanismen tot terugbetaling van de steun bij niet-nakomen van de verbintenissen betreffende de sociale dialoog en duurzame werkgelegenheid voor de Brusselaars.

De rechtbanken staan nu al te gemakkelijk uitstel toe bij achterstal van betaling van de sociale bijdragen. Er zijn evenwel situaties waarbij een tweede kans *niet* gegund zou moeten worden, vooral dan als het om diensten gaat *die uitgevoerd worden bij derden* (bij dergelijke activiteiten wijst achterstal van betaling altijd op *verkoop met verlies*).

Gaat het om prestaties die met verlies verkocht worden, dan moet dit zeer streng bestraft worden door de onderneming failliet te verklaren en de beheerders te vervolgen. Voor dergelijke gevallen moet nultolerantie gelden: het bedrijf moet kunnen bewijzen dat het al zijn verplichtingen kan nakomen, zoniet moet het failliet verklaard worden want het zal, om cashflow te bekomen, ongetwijfeld daden van oneerlijke concurrentie stellen die andere ondernemingen en dus ook de werkgelegenheid in gevaar brengen.

Even streng moet opgetreden worden indien een werkgever ten onrechte “deeltijdse” werknemers inzet die eigenlijk voltijdse werknemers zijn... het zogenaamde *canada-dry-systeem*.

Het arbeidsauditoraat, het parket in het algemeen en de faillissementscuratoren moeten de bedrijfsbeheerders die zich tot dergelijke vormen van misdadigheid lenen, vervolgen.

Personen die bij dergelijke misdaden betrokken zijn, moeten bedrijfsvoeringverbod opgelegd krijgen, tenzij ze het roer volledig omgooien en opnieuw proeven afleggen met betrekking tot gezond bedrijfsbeheer.

Het ABVV is van mening dat er in de eerste plaats controle moet komen op:

- de dienstenondernemingen
- de bedrijven die deeltijdse werknemers inzetten
- de ondernemingen waarvan de gemiddelde kosten lager liggen dan het gemiddelde dat voor die bedrijfstak geldt (samengebracht per NACE-code).

Het ABVV roept de overheid op om bepaalde averechtse effecten tegen te gaan van de wet op de overheidsopdrachten die er verschillende openbare diensten in Brussel toe brengt om bij onderaanneming systematisch voor het goedkoopste aanbod te kiezen zonder veel rekening te houden met de naleving van het sociaal recht...

HET ECONOMISCHE EN SOCIAAL OVERLEG

Het Belgisch sociaal model werd in de voorbije eeuw opgebouwd op basis van de organisatie en de institutionele erkenning van overleg en onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van de werkgevers, van de werknemers en van de overheid. In België levert die sociale dialoog rechtsgevolg op voor de werknemers via onderhandelingen tussen werkgevers en vakbonden over overeenkomsten waarin hun loonvoorwaarden worden bepaald (lonen, arbeidstijd, sociale zekerheid, enz.). Bovendien draagt de sociale dialoog, via driepartijenoverleg tussen werkgevers, vakbonden en regering ook bij tot de opbouw van een zekere consensus over het economisch en sociaal beleid (steun aan de bedrijven, werkgelegenheidsprogramma's, enz.). Op die wijze heeft de arbeidswereld belangrijke sociale vooruitgang weten te boeken.

Dit sociaal model dat het ABVV zeer nauw aan het hart ligt, wordt vandaag belaagd door conservatieve krachten die enkel de vrijheid van ondernemen en de individualisering van de arbeidsbetrekkingen aanprijzen. Bovendien dromen de aanhangers van het ultraliberalisme, die bijna de hoop hadden opgegeven dit model 'van bovenaf' snel te kunnen ontmantelen, er nu van hun slag geleidelijk thuis te halen 'van onderop', namelijk door de federale economische en sociale dialoog over verschillende gezagsniveaus te versnipperen.

Concreet zijn er drie belangrijke niveaus waarop arbeidskwesties besproken en in sociale overeenkomsten tussen werkgevers, vakbonden en overheid gegoten worden, namelijk:

- op federaal interprofessioneel niveau worden problemen die verband houden met het arbeidsrecht, met sociale zekerheid en met collectieve arbeidsbetrekkingen, behandeld in de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
- op federaal sectorniveau verlopen de besprekingen in de Paritaire Comités van de bedrijfssectoren¹
- op gewestelijk interprofessioneel niveau komen werkgelegenheidsbeleid, overheidssteun aan bedrijven en gewestelijke omkaderingsnormen (milieunormen, stedenbouwkundige normen, enz.) aan bod in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité.

Men zou zich tevreden kunnen stellen met dit institutioneel model dat nu al zo'n twintigtal jaar bestaat en dat op het hoogste staatsniveau de interpersoonlijke solidariteit moet vrijwaren en tegelijk een beter gebiedsgebonden economisch en sociaal beleid mogelijk moet maken.

De Brusselse sociale gesprekspartners hebben echter te kampen met specifieke moeilijkheden die het voortbestaan van dit model van economische en sociale dialoog in gevaar brengen:

- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft getalmd tot deze laatste legislatuur om de Economische en Sociale Raad eindelijk te voorzien van een minimaal werkingskader, dat echter vokomen ontoereikend blijft vergeleken bij wat zijn Vlaamse en Waalse tegenhangers ter beschikking hebben. Lange tijd heeft de regering voorrang gegeven
- aan gemengde overlegorganen zoals de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie, de mobiliteitscommissie, de milieucommissie, het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid, enz.
- alles wat verband houdt met vorming en opleiding valt onder de bevoegdheid van andere, nogal uiteenlopende overlegorganen:
 - de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen voor alle Nederlandstalige aspecten (waarin geen enkele vertegenwoordiger van ABVV-Brussel zetelt)
 - het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO), waarin vertegenwoordigers van de Nederlandstalige Brusselse werkgevers en werknemers zetelen
 - de Commission consultative francophone pour la formation, l'emploi et l'enseignement, waar de sociale gesprekspartners in de minderheid zijn tegenover een uitgebreide vertegenwoordiging van de openbare en privé-vormingsinstellingen
 - de Conseil économique et social de la Communauté française Wallonie-Bruxelles, een recent opgericht orgaan
- de toename van het aantal gemeentelijke spelers (OCMW, Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen, jobhuizen, lokale werkinkels) die (steeds uitgebreider) gemachtigd zijn om de werknemers zonder werk te activeren en, soms 'onder dwang', aan het werk te zetten in de sociale economie, ver van alle geldig georganiseerd paritair toezicht en zonder enige waarborg met betrekking tot de voorwaarden van deze tewerkstelling.

 1 Hier moet bovendien uiteraard rekening gehouden worden met de bijzondere regels die gelden voor de sociale dialoog in de openbare sector.

Het gevaar dreigt dan ook dat door deze aanwas van organen waarin de sociale gesprekspartners moeten zetelen, het vermogen van de vakbonden om de belangen van de Brusselse werknemers te vertegenwoordigen aanzienlijk afgezwakt wordt.

Daarbij komen nog de voornemens van sommigen om nieuwe segmenten die nu onder federale bevoegdheid vallen (activering van werklozen, verlaging van de patronale lasten, enz.) te regionaliseren, wat de Brusselse situatie enkel nog erger zou maken gezien de zwakte van de huidige economische en sociale dialoog. Mocht de toekomstige Brusselse regering toevallig moeten onderhandelen over de overheveling van meer federale bevoegdheden, dan eist ABVV-Brussel nu reeds dat daarover parallel overleg komt met de Brusselse sociale gesprekspartners zodat de gevolgen voor Brussel van deze overhevelingsplannen vooraf kunnen ingeschat worden.

**Dit sociaal model dat het ABVV
zeer nauw aan het hart ligt, wordt
vandaag belaagd door conservatieve
krachten die enkel de vrijheid
van ondernemen en de individualisering
van de arbeidsbetrekkingen aanprijzen.**

Opdat deze onontbeerlijke dialoog van betere basisvoorwaarden zou vertrekken, eist ABVV-Brussel ook nog:

- dat de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESR-BGH) **meer middelen** toegekend krijgt
- dat **de bevoegdheden van de ESR-BHG worden uitgebreid tot bepaalde communautaire materies** die een economische en sociale weerslag hebben (voornamelijk de materies die nu tot de bevoegdheid van de Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoren)¹ en betere samenwerking met de SERV en de CESRW
- **duurzame subsidiëring van de representatieve organisaties** die in de ESR-BHG zetelen zodat ze naar behoren aan de organen van de economische en sociale dialoog kunnen deelnemen
- **hervorming van de Brusselse raadgevende organen** waarbij, in het kader van de economische en sociale dialoog, deskundigenonderzoek wordt gewaarborgd met het oog op vereenvoudiging van deze organen en betere afstemming op de werkzaamheden van de ESR-BHG
- **oprichting, in elke gemeente, van een enkel orgaan voor plaatselijk interprofessioneel overleg** dat alle andere plaatselijke organen vervangt waar de interprofessionele sociale gesprekspartners nu verzocht worden te zetelen² en dat samengesteld is zoals de raden van beheer van de Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen³. Dit orgaan zou belast worden met de omkadering van de tewerkstellingsactiviteiten van het OCMW⁴, van het PWA, van de Plaatselijke Werkwinkel en het Jobhuis, met het toezicht op de tewerkstellingsvoorwaarden in de plaatselijke projecten van sociale economie, de handelskernen, de heel kleine ondernemingen en de franchisewinkels en met het voorkomen van eventuele arbeidsconflicten.

1 De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), de Vlaamse gemeenschapscommissie (VGC) en de Commission communautaire française (Cocof).
2 Raden van Beheer van de PWA, van de plaatselijke werkinkels en van sommige jobhuizen waar ACTIRIS-antennes zijn ondergebracht.
3 De helft van de leden van de raad van beheer vertegenwoordigen de werkgevers en de werknemers, de andere helft bestaat uit lokale vertegenwoordigers.
4 Hier enkel met betrekking tot zijn bevoegdheid tot uitvoering van artikels 60 en 61 van de organieke wet op de OCMW.

PLANNING VAN DE GEWESTELIJKE ONTWIKKELING

Als gevolg van de institutionele hervormingen van 1988, waarbij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd opgericht, valt de economische en sociale ontwikkeling van de stad onder de bevoegdheid van niet minder dan **10 verschillende gezagsniveaus**:

- **Europa**, dat aanmerkelijke supranationale macht heeft op economisch en sociaal gebied en dat Brussel ook gekozen heeft als politieke en bestuurlijke hoofdstad...
- **de federale staat**, die niet alleen belangrijke economische en sociale hefbomen in handen heeft (macro-economisch beleid, arbeidsrecht, sociale zekerheid, gezondheidszorg,...), maar ook bevoegd is voor sociale integratie, armoedebestrijding, grootstedenbeleid, huurprijzenbeleid, enz.
- **het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**, dat de belangrijke hefbomen in handen heeft voor gewestelijke ontwikkeling, zoals werkgelegenheid, economische expansie, ruimtelijke ordening, huisvesting, energie, enz.
- **de Vlaamse en de Franse Gemeenschap en de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies** (de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), die bevoegd zijn voor culturele aangelegenheden en persoonsgebonden materies: onderwijs, cultuur, bijstand aan personen, jeugd, toerisme, enz.
- en niet te vergeten **het Vlaams Gewest en het Waals Gewest**, die met hun economisch expansiebeleid in het Brusselse hinterland ook bijdragen tot de ontwikkeling van Brussel – de economische metropool strekt zich immers *ver buiten* het gewestelijk grondgebied uit.

Vergeeten we daarenboven ook **de 19 gemeenten** niet die, voor een betere aansluiting bij de leefwereld en de noden van de plaatselijke bevolking, op hun niveau tal van bevoegdheden uitoefenen.

Er is onderlinge wisselwerking tussen elk van deze overheidsniveaus. Gelukkig is in 20 jaar tijd de institutionele samenwerking uitgebreid, ook met de andere Gewesten van het land, voornamelijk dan wat de intergewestelijke mobiliteit van de werknemers betreft.

Toch blijven de burgers, de werknemers en de economische en sociale actoren het moeilijk hebben om deze institutionele situatie, die toch enig in haar soort is, te begrijpen en (zeker) om ermee om te gaan. Daardoor ontbreekt het de

overheidsinitiatieven ontegensprekelijk aan samenhang en aan duidelijkheid. Door de nauwe wisselwerking tussen de verschillende beleidlijnen, is het ook is het bijna onmogelijk om de concrete weerslag van het overheidsbeleid voor de Brusselaars na te gaan.

Sommigen willen ingrijpende nieuwe institutionele hervormingen doorvoeren om de Brusselse instellingen te vereenvoudigen. Ze willen gemeenschapsmateries zoals het onderwijs naar het Gewest overhevelen, de Gemeenschapscommissie afschaffen, de Brusselse grenzen verruimen of een nieuwe instelling oprichten die de ontwikkeling van de grote Brusselse metropool moet leiden. Institutionele hervormingen vloeien voort uit de geschiedenis van ons land en we zijn waarschijnlijk niet aan de laatste toe... In zijn twintigjarig bestaan heeft ons Stadsgewest de status van gewest meer dan verworven. Ondanks de complexe situatie en het gebrek aan middelen, is Brussel een volwaardig Gewest geworden en verwierf het geleidelijk aan het vermogen om zijn burgers de kans te bieden aan een gemeenschappelijke toekomst te werken en een stadsproject op te zetten.

Bij de komende institutionele onderhandelingen zal ABVV-Brussel er zich in de eerste plaats om bekommeren dat de **hefbomen voor een rechtvaardige en duurzame ontwikkeling** gevrijwaard en geschraagd worden ten bate van alle Brusselaars **en ook** van alle werknemers die er niet wonen maar wel werken en gebruik maken van wat de stad te bieden heeft (op vlak van onderwijs, cultuur, handel, op medisch en sportief gebied, enz.).

ABVV-Brussel verwacht van de volgende Brusselse regering dat ze:

- **een nieuw strategisch ontwikkelingsplan voor het Gewest (GEWOP)** uittekent waarin alle hefbomen opgenomen worden, ook deze die niet onder zijn rechtstreekse bevoegdheid vallen zoals onderwijs, cultuur en bijstand aan personen; en waarbij ook Europa, het federale niveau, de beide andere Gewesten, de gemeenschappen, de gemeenten en de economische en sociale actoren betrokken worden
- **samenwerkingsverbanden met het Vlaamse en het Waalse Gewest** opzet om de onderlinge economische en sociale afhankelijkheid te beheersen, antisociale territoriale concurrentie te vermijden en de expansiemogelijkheden te delen
- het Gewest voorziet van **beleidsevaluatie-instrumenten**.

PARTICIPATIE VAN BUITENLANDSE INWONERS

Over deze planning van de gewestelijke ontwikkeling moet een brede discussie gevoerd worden met de sociale gesprekspartners. Het moet immers een echt *Stedelijk Groeipact* worden dat het evenwicht houdt tussen steun en investeringen voor de economische actoren, vrijwaring en ontwikkeling van de werkgelegenheid en van de arbeidsvoorwaarden in Brussel en het inspelen op de sociale noden van de inwoners door middel van een overheidsbeleid van diensten en collectieve voorzieningen.

In 2004 kende België stemrecht toe aan de niet-Europese buitenlanders voor de *gemeenteraadsverkiezingen*. ABVV-Brussel heeft deze eerste stap naar gelijke rechten toegejuicht.

Maar toch:

- politieke uitsluiting op grond van nationaliteit is onverdedigbaar
- stemrecht en verkiesbaarheid van de buitenlanders hoort onverbreekelijk bij het burgerschap en is een *conditio sine qua non* voor sociale cohesie
- politieke rechten vormen een federale bevoegdheid, maar de kwestie van stemrecht voor vreemdelingen gaat Brussel, gezien zijn bevolkingssamenstelling, in hoge mate aan.

Het ABVV is en blijft voor het toekennen van stemrecht en verkiesbaarheid op alle gezagsniveaus aan alle vreemdelingen die sinds minstens 5 jaar in België verblijven.

VERDEDIGING VAN DE OPENBARE DIENSTEN

De koopkracht van de werknemers hangt niet enkel af van de hoogte van de lonen en de sociale uitkeringen; de ontwikkeling van de openbare diensten speelt *een centrale rol* bij het verbeteren van de leefomstandigheden en de bestrijding van sociale ongelijkheid. Doordat ze de bevolking toegang bieden tot een hele reeks diensten die van fundamenteel belang zijn voor het uitoefenen van de basisrechten (gezondheid, huisvesting, onderwijs, sociale bescherming, cultuur, vervoer, toegang tot water en energie,...) of voor het samenleven van mensen (infrastructuur, bestuur, telecommunicatie,...), vormen de openbare diensten een van de hoekstenen van ons sociaal model. Een deel van de geproduceerde rijkdom wordt zo herverdeeld en aangewend in het *collectief* belang.

De openbare diensten vormen vandaag echter het mikpunt van een liberaal offensief in de Europese Unie. Het kapitaal wil deze sectoren inpalmen: ze bieden een grote markt en dus kans op gigantische winsten – het lenigen van de sociale noden zal daarbij geen prioriteit zijn. Achter begrippen als DAEB (Diensten van Algemeen Economisch Belang) en SDAB (Sociale Diensten van Algemeen Belang) waarmee men het denkbeeld “openbare dienst” zelf onderuit wil halen, dringt de EU ons de opvatting op dat de wetten van de markt overal de regel moeten zijn en dat overheidsingrijpen louter uitzondering is...

Dit offensief wordt op diverse wijzen gevoerd:

- door het opleggen van **budgettaire beperkingen** (gesloten enveloppen,...) terwijl de behoeften juist toenemen, waardoor de openbare diensten in een wurggreep gehouden worden wat op zijn beurt leidt tot verslechterde arbeidsvoorwaarden voor de werknemers en verminderde kwaliteit van de dienstverlening aan de bevolking (vooral in sectoren als onderwijs en gezondheidszorg)
- door **sleutelsectoren open te stellen voor concurrentie**: openbare diensten voor tewerkstelling, onderwijs, gezondheidszorg,...
- door **liberalisering van overheidsbedrijven** (telecommunicatie, postdiensten, energievoorziening,...) die erop gericht is om de overheidsmonopolies te vervangen door... *een quasi monopolie van grote privégroepen*, wat uiteraard ook ten koste gaat van de werkgelegenheid, de arbeidsvoorwaarden en de kwaliteit van de geboden dienstverlening (hogere prijzen)
- door de diensten te ontmantelen door middel van onderaanneming of **privatisering van de meest winstgevende segmenten en activiteiten, decentralisering** en het geleidelijk overstappen van overheidsplanning naar **regulering door de markt**
- door in de overheidssector en bij de besturen **beheers- en evaluatiemethoden uit de privésector** in te voeren: doelstellingen in termen van economische rendabiliteit, “klant”-gerichtheid, opdrijven van de loonspanning, verloning naar prestaties, steeds meer contractuele en steeds minder statutaire werknemers
- door een verengde opvatting van de openbare dienst die nu verdrongen wordt door het begrip “**universele dienstverlening**”; het algemeen belang en het nastreven van gelijkheid worden verwaarloosd ten voordele van een minimalistische benadering: “minimumlevering van ‘essentiële’ basisdiensten aan allen”
- door het opvatten van overheidsingrijpen als een “**zekerheidsnet**”: dus geen preventie door behoud/verbetering van de leefomstandigheden van allen, maar “corrigerend” ingrijpen dat gericht is op “de allerarmsten”. Vanuit deze invalshoek is overheidsingrijpen niet meer dan **een doekje voor het bloeden** en moet het beperkt blijven tot wat de markt niet kan/niet wil.
- Door **het opvoeren van de “Publiek - Private Samenwerking” (PPS)** bij de werking, de financiering en het beheer van bepaalde collectieve infrastructuren en openbare diensten.

Het markt- en concurrentiedenken is evenwel onverenigbaar met de grondslagen van de openbare diensten:

- de **continuïteit** (de dienstverlening moet permanent op het hele grondgebied gewaarborgd zijn)
- de **gelijkheid** (door toegankelijkheid, nabijheid en kosteloosheid of rechtvaardige bijdrage waarvoor tariefcompensatie en perequatie nodig zijn)
- de **aanpasbaarheid** (door rekening te houden met de gewijzigde behoeften om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren)
- de **neutraliteit** (de openbare dienstverlening moet gewaarborgd worden zonder onderscheid naar - politieke, godsdienstige of filosofische - opvattingen van ambtenaren of gebruikers)
- en de **solidariteit** (door financiering gebaseerd op de herverdeling van de rijkdom).

Daarenboven vormen de openbare diensten een fundamenteel instrument om strategische zaken in openbaar en dus collectief beheer te houden en bieden ze ook de kans om kwaliteitsvolle en sociaal nuttige banen te creëren.

Daarom eist ABVV-Brussel:

– Openbare diensten die niet aan concurrentieregels onderworpen zijn en dus

- een moratorium op de liberalisering van de openbare diensten en een onpartijdige en onafhankelijke evaluatie van de sociale en economische gevolgen en de impact op het milieu
- de onmiddellijke stopzetting van elk initiatief tot liberalisering van de sectoren van de gezondheidszorg, onderwijs en onderzoek, sociale zekerheid en hulpdiensten en diensten voor sociale bescherming
- sterkere Brusselse openbare instellingen van openbaar nut: ACTIRIS, Bruxelles Formation, GOMB, BGHM, enz.

– Strakke overheidsomkadering van de Publiek - Private Samenwerking via:

- openbaar, maar ook syndicaal toezicht op en follow-up van de PPS-projecten;
- transparantie en evaluatie van de werkelijke kosten op lange termijn die deze partnerschappen met de privé-sector veroorzaken voor de overheidsfinanciën;
- respect voor de principes die aan de openbare diensten ten grondslag liggen bij het uitvoeren van PPS-projecten;
- toezicht op en transparantie van de *winst* die de privéverstrekkers binnenrijven en de - op zijn minst gedeeltelijke - herinvestering ervan in de projecten.

– Het herstel van de grondslagen en algemene principes van het Brussels openbaar ambt door de werknemers

- ook de GEKO's - statutair te maken, door massaal te investeren in collectieve en overheidsinfrastructuur en daarbij, zo vaak als nodig gebruik te maken van nieuwe vormen van belastingheffing op kapitaal en vermogen.

DOSSIERS VAN HET ABVV-BRUSSEL, REEDS VERSCHENEN NUMMERS

- # 10 **De economische ontwikkeling van Brussel: winnen de werknemers erbij?** november 2007
- # 9 **De Actieve Welvaartsstaat: vaart de werknemer er wel bij?** december 2006
- # 8 **Kentering in de industrie en omvorming van het werk: welke syndicale aanpak voor het ABVV-Brussel?** februari 2006
- # 7 **Een toekomst voor Brussel: volwaardig werk voor iedereen! De prioriteiten van het ABVV voor economie en tewerkstelling in Brussel.** juni 2005
- # 6 **Brussel: industrie in de stad?!** januari 2005
- # 5 **Brussel, die schone... Een politiek en syndicaal project voor Brussel.** september 2004
- # 4 **De openbare diensten: een principe? Campagne voor het behoud en de bevordering van de openbare diensten.** 1 mei 2004
- # 3 **Uitsluiting: een sociale boemerang? Campagne Syndicalisten tegen uitsluiting.** september 2003, uitgeput
- # 2 **Straffeloosheid van de multinationals.** 1 mei 2003
- # 1 **Vrijheid en Tolerantie: Een campagne tegen fascisme en racisme.** voorjaar 2003, uitgeput

CAHIERS VAN DE MILITANT

- 6 **Het stakingsrecht verdedigen: vechten voor onze rechten** 1 mei 2009
- 5 **Werk voor Jongeren in Brussel** december 2008
- 4 **Iedereen gelijk voor het werk** oktober 2007
- 3 **Huisvesting en koopkracht van de werknemers** september 2006
- 2 **De Europese Grondwet: voor of tegen?** maart 2005
- 1 **Iedereen gelijk voor het werk** december 2004

Deze nummers zijn downloadbaar op www.abvvbrussel.irisnet.be
en gratis beschikbaar op aanvraag bij de Studiedienst van het ABVV-Brussel:
02 552 03 57 – veronique.bel@abvv.be
**Indien u onze volgende publicaties wil ontvangen,
deel ons uw volledige gegevens mee.**

abovwbrussel.be

Administratieve uitgever: Philippe VANWUYLDER, Zwedenstraat 45, 1060 Brussel / Design: signelazer.com

Deze brochure werd gerealiseerd door de studiedienst van het ABVV-Brussel

ABVV-FGTB
Brussel-Bruxelles